Влада – Радам !

Голос України

Газета Верховної Ради України

№ 160 (910) ♦ Вівторок, 23 серпня 1994 року ♦ Ціна договірна

«Що вберегли ми, що надбали, щоб дітям в спадок передать?!»

Нехай нас упізнають з радістю

Класична українська фраза «Ти диви, таке мале, а вже турок!» має куди серйозніший смисл, ніж здається. Можу побитись об заклад: у турків, а може, не тільки у них, теж є відповідна формула — щодо нас. І вони теж сміються, згадуючи цю формулу. Нічого, аби не плакали. А взагалі — це ціла проблема, що, при ближчому розгляді, розпадається на ряд запитань. Справді, звідки і коли людина починає знати, що вона — «хтось»? І що це їй дає, і куди вона це знання повертає? І чому той, хто каже «ти диви...», — так дивується, немов він сам у дитинстві не був «кимось»?

З різними модифікаціями цієї формули ми стикаємося ще й досі, мало не щодня. Малюк каже на вулиці: он диви, дядя — негр! Делікатна мама шикає: тихо будь, а то дядя образиться. А чому обов'язково — образиться? Може, він цим якраз пишається?

Чим — цим? А чим — ми? Мабуть, «бути кимось» (турком, українцем, ким завгодно) — означає усвідомлювати, що ти на світі не один, що є інші. Це прекрасне і часом нелегке впізнавання. Ось нас визнало півсвіту — але чи багато є таких, що змогли б упізнати нас із першого погляду, всіх і кожного зокрема? Тож побажаємо собі: нехай нас впізнають. І ще: нехай впізнають з радістю: а, мовляв, українці? Ну, нарешті! А то ми вже заждалися...

Христофор ГРУША.
Фото Богдана ПРИЙМАКА.

Три питання для всіх

1. Минуло три роки з дня проголошення незалежності України.

Які, на вашу думку, має наша держава надбання і втрати?

2. Ваші особисті здобутки і, можливо, втрати протягом цих років. Що вдалося, що ні? Як ви святкували цей день торік, як святкуватимете нині?

3. Уявіть, минули роки роботи і нового парламенту, і нового Президента, що, на вашу думку, зміниться, якою буде Україна?

Ось такі запитання. На них відповідали на наше прохання різні люди, врешті, й матеріали цього номера, можливо, опосередковано — теж відповіді на ці питання. А вони, зізнаймося, хвилюють кожного з нас, бо кожного з нас і всіх разом за ці роки не минали випробування.

Продиктовано в номер

Олександр Мороз гостював у «Гетьмана Сагайдачного»

Голова Верховної Ради України Олександр Мороз відвідав Севастополь, де побував на флагмані українського флоту — сторожовому кораблі «Гетьман Сагайдачний». Там він зустрівся з командувачем ВМС України віце-адміралом Володимиром Безкоровайним, офіцерами штабу ВМСУ та екіпажем. Глава парламенту ознайомився з умовами служби та побуту моряків, скуштував флотського обіду.

Біля трапу корабля Олександр Мороз провів прес- конференцію. Він сказав, що задоволений тим, що побачив на кораблі, що Україні потрібні саме такі сторожові кораблі для охорони морських кордонів та узбережжя.

О.Мороз відзначив також, що Україна активно співпрацює з багатьма країнами, зокрема, з тими, що входять до парламентської асамблеї Чорноморського економічного союзу (ПАЧЕС).

Голова Верховної Ради України відповів на численні запитання журналістів.

Країна буде є хлібом

Президент України Леонід Кучма здійснив 20 серпня робочу поїздку в Чернігівську область. Першу зупинку він зробив на контрольно-пропускному пункті «Нові Яриловичі», розташованому на українсько-білоруському кордоні. Президент на власні очі побачив нескінченні черги автомобілів біля митниць. Люди тут по кілька діб знемагають, очікуючи переходу кордону.

«Це неподобство, — сказав Леонід Кучма. — Суверенні держави, звичайно, повинні мати свої кордони, але ні в якому разі їх не можна перетворювати в муки для людей. Спорудження таких кордонів не на користь нікому».

Принципова, неформальна розмова відбулась у Президента України в багатьох трудових колективах області. В ході поїздки Леоніда Кучми відбувались численні незаплановані зустрічі з людьми на вулицях міст і сіл, хлібних ланах.

Говорячи про види на врожай нинішнього року, Президент України відзначив, що Україна все ж буде з хлібом. Цього разу менше, ніж раніше, зібрано пшениці, але її недобір можна і доведеться компенсувати ячменем.

У Президії Верховної Ради України

19 серпня 1994 року в Президії Верховної Ради України під головуванням першого заступника Голови Верховної Ради Олександра Ткаченка відбулася нарада керівників і членів постійних комісій, відповідальних працівників Секретаріату Верховної Ради.

Проаналізовано хід підготовки питань для розгляду на пленарних засіданнях Верховної Ради у вересні. Акцентувалась увага на необхідності ретельного опрацювання законопроектів, спрямованих на вихід держави з економічної кризи, реформування господарського комплексу з метою його стабілізації, посилення соціального захисту населення, особливо малозабезпечених верств. Розглянуто також питання про поліпшення умов роботи постійних комісій та народних депутатів України.

Робоча поїздка

Президент України Леонід Кучма здійснив робочу поїздку по Києву і Київській області. Він побував в одному з нових районів столиці України, на будівництві лікарні і школи, провів численні зустрічі з киянами.

Президент взяв участь у відкритті заводу будівельних матеріалів у місті Обухові столичної області.

У комісіях Верховної Ради України

Члени Комісії з питань агропромислового комплексу, земельних ресурсів та соціального розвитку села продовжують контролювати реалізацію постанови Верховної Ради України від 17 червня 1994 року «Про подолання кризового стану в агропромисловому комплексі». Основна увага приділяється формуванню державних продовольчих ресурсів. Воно здійснюється за рахунок держконтрактів і держзамовлень. Створюються необхідні умови для нагромадження добрив, засобів захисту рослин і палива під урожай наступного року, кормів для зимівлі худоби і птиці. Триває робота над законопроектами. Зокрема, узагальнено пропозиції щодо проекту закону «Про плату за землю», Земельного кодексу та Програми земельної реформи. Згідно з планом заходів організаційно-правового забезпечення «Основних засад і напрямів становлення економіки України в кризовий період» аналізуються матеріали з питань реформування відносин власності та приватизації майна в агропромисловому комплексі, доопрацьовуються законопроекти з цих та інших питань.

У Комісії з питань оборони і державної безпеки спільно з групою експертів розглянуто доопрацьований законопроект щодо змін і доповнень до деяких нормативних актів, що зумовлюється практикою застосування чинного законодавства. Окремі його положення потребують уточнення, чіткішого визначення. Це, наприклад, поняття «пункт пропуску через державний кордон», статті про участь громадян в охороні кордону. Комісія запропонувала урядові розглянути питання про встановлення в разі потреби у межах прилеглої до кордону території району, міста, селища, сільради контрольованих прикордонних районів. Депутати вважають також доцільним додати законодавче тлумачення обставин для застосування зброї, бойової техніки, спеціальних засобів під час охорони кордону, визначити права Прикордонних військ щодо адміністративних стягнень до порушників. Ряд змін, які пропонують внести до закону «Про Прикордонні війська України», зумовлені прийняттям закону «Про загальний військовий обов'язок і військову службу» та інших законодавчих актів з питань оборони і державної безпеки.

Прес-центр Верховної Ради України.

До країн Азіатсько-тихоокеанського регіону

Делегація України на чолі з заступником міністра закордонних справ Олександром Макаренком відбула з візитом до країн Азіатсько-тихоокеанського регіону.

Під час переговорів з керівництвом Філіппін, Індонезії та Австралії планується підписання та парафування восьми міжурядових договорів.

Верховна Рада України з глибоким сумом сповіщає, що 21 серпня 1994 року на 60-му році життя раптово помер народний депутат України, член Комісії Верховної Ради України з питань культури і духовності

ЮРКОВСЬКИЙ
Віталій Станіславович

і висловлює глибоке співчуття рідним та близьким покійного.

«Треба бути не просто вільним. А вільним і багатим. Отоді це незалежність»

Олександр ТКАЧЕНКО — перший заступник Голови Верховної Ради України

— Безперечно, три роки для історії невеликий термін, а для людини — відчутний. І тому, на мою думку, саме з цієї точки зору треба говорити про здобутки і втрати. Україна здобула суверенітет і незалежність, демократизувалося суспільство, почалося реформування економіки, її демілітаризація, узаконено рівноправність різних форм господарювання і власності. Зрозуміло, це здобутки. А втрати... А втрати — вони великою мірою сталися через оту тезу «маємо те, що маємо». Якби ж то ми мали нині хоча б те, що мали три роки тому в економіці. Так ні — статистика свідчить, та й саме життя, що йде спад виробництва майже всіх видів продукції, ряд основних галузей економіки наближається до загрозливих для суверенітету України рубежів.

А незалежність досягається економікою. Треба бути не просто вільним, а вільним і багатим. Отоді це незалежність. Вважаю, що одержання незалежності дехто неправильно розуміє. Говорять, скажімо: наша українська земля найродючіша, найпродуктивніша. А що ж для цієї землі зроблено? В цій незалежній суверенній державі за цих три роки втричі скоротилося виробництво і внесення добрив — мінеральних та органічних. Мати землю ще не означає стати багатим. Землі треба щось давати, тоді можна розраховувати на багатство. А тому, переконаний, через неправильне розуміння незалежності втрачено почуття відповідальності перед землею.

Візьмемо інший аспект. Попередній парламент створив багато хороших законів. Однак вони економічно і матеріально не обгрунтовані і не прораховані. І люди вже відчули це. Тож, віддаючи належне парламентарям минулого скликання, попередньому Президенту, треба визнати: сьогодні і Верховній Раді, і новому Президенту доведеться чимало попрацювати над уже ухваленими раніше законами, указами, щоб виправити становище. Бо так не може тривати. От проаналізуйте. Якщо попередній парламент, так би мовити, прийняв країну з середнім темпом приросту національного доходу близько одного відсотка, то за три останні роки середньорічні темпи його падіння становили 15,3 відсотка, а за першу половину цього року — одну третину. В півтора-два рази знизились показники виробництва більшості видів продукції, в тому числі видобутку вугілля, нафти, газу, виплавлення чавуну і сталі, виробництва мінеральних добрив та хімічних волокон, товарів народного споживання. Щорічно на 6,5 відсотка скорочується сільськогосподарське виробництво.

За споживанням на душу населення продуктів тваринництва і цукру Україна відкинута на чверть століття назад. За останні три роки середньорічна кількість робітників і службовців у державному секторі економіки зменшилась на 2,6 мільйона чоловік, зате апарат органів управління зріс у півтора раза. В 1993 році вперше за повоєнний період кількість населення в цілому по країні зменшилася на 130 тисяч чоловік, або на 0,2 відсотка. Це зумовлено відсутністю природного приросту населення (крім західних областей) та значним скороченням міграційного приросту.

— Олександре Миколайовичу, от ви сказали, що незалежність ми одержали. Може, в цьому й полягає основна причина нинішнього стану країни, що люди не пройнялися сповна цією ідеєю?

— Питання правильне. Якби керівники, які агітували за незалежність, розповіли людям, як вони бачать нинішній день, — тобто зробили б баланс, що оце ми в Союзі, тому наш державний баланс такий, а якщо вийдемо із складу інтегральної системи, що називається Союзом, матимемо зовсім іншу ситуацію, — повірте, народ зовсім по-іншому поставився б. Якби попередній парламент і уряд відпрацювали поетапне одержання незалежності, а не просто розірвали всі зв'язки, було б інакше. Але все відбувалося на високій ноті ейфорії, коли казали, що ми станемо найбагатшими, найсильнішими. А в нас же промислове виробництво мало лише, так би мовити, п'ять відсотків незалежності, тобто лише п'ять відсотків продукції вироблялося на нашій території у замкненому циклі. А решта — за кооперацією з підприємствами всього Союзу.

— Може, якби йшли поетапно, то ніколи б і не здобули незалежності?..

— Здобули б. Якби все робилося поетапно, то ми б не вчинили такої величезної помилки, як роз'єднання єдиної енергетичної системи. Або хто підняв би руку на роз'єднання системи фундаментальних наукових розробок, де результат можна одержати років за 10—20? От яку поетапність я маю на увазі, а не законодавчу. Треба було поетапно визначитися — оце політична незалежність, а вже потім поступово, по галузях, здобувати економічну й матеріальну свободу. Але неодмінно слід було залишатися в інтегральній системі. Країни «сімки» об'єднуються, «дванадцятки» — так само. Зліквідовують умовності кордонів, а ми зводимо кордони.

— Росія ж почала будувати кордони...

— Думаю, що не Росія почала. А наші націонал-демократи з плоским розумінням незалежності. Бо вони вважають, що як буде жовто-блакитний прапор і тризуб — буде все. А головне — конституційне забезпечення. А новий Основний Закон так і не створено. Конституційного суду нема... Країна відкинута на багато років назад. Так проголошення незалежності залишилося гаслом. Саме тому на першій сесії Верховної Ради України було розглянуто питання про основні засади і напрями становлення національної економіки України у кризовий період. Парламент ініціював нову програму щодо виведення економіки з кризи, цей документ став орієнтиром для уряду, на його основі розробляються нині відповідні програмні документи, формуються кадри. Я вважаю, такий підхід дасть відчутний поштовх.

Свого часу я попереджав керівництво, що країна може опинитися в кризі, висловлювався проти руйнації колгоспно-радгоспної системи. Помиляються ті, хто думає, що як її відкинути і робити ставку тільки на фермерство, то відразу настане благодать. Передусім треба створити нову виробничу систему, матеріальну і законодавчу. Людей треба підготувати до цього. Та не можна не враховувати, що раціонально використати науково-технічний потенціал можна краще на великих площах, ніж на клаптиках. Ми ж намагалися повторити те, що люди вже пройшли. І то вони не працювали поодинці, вони об'єднувалися, відбувалася спеціалізація. Та й у нас звикли жити спільністю — селом, а не хуторами. Не Ленін і не Сталін сформував і довів життєздатність ідеї кооперативних господарств, а поміщик Енгельгардт (це син того Енгельгардта, чиїм кріпаком був Шевченко) довів, що тільки великими кооперативними господарствами можна утримувати міцну економіку і управляти нею, запроваджувати науково-технічний прогрес, раціонально використовувати землю. Такі мої переконання не сприймалися колишнім керівництвом...

— Ви мали проблеми. Вас вважали консерватором за вдачею. І тому, мабуть, були втрати...

— Так, я був без роботи десь місяців три, потім запросили консультантом агрофірми, згодом мене обрали президентом агрофірми «Земля і люди». Там ми започаткували перспективну для України структуру господарювання. Ця агропромислова асоціація — «Земля і люди» — працює на інтереси України і є прообразом завтрашньої структури господарювання на селі. Хоча й розпочався шалений тиск, нападки політичних супротивників. Та хто хоче знати правду, хай читає газети «Сільські вісті» за 19 липня і «Киевские ведомости» за 6 і 9 серпня.

А щодо консерватизму, то вважаю, що в цьому нема нічого поганого. Адже консерватори в багатьох країнах при владі, і країни ті процвітають. Так, я консервативно рахую, що південні області не зможуть виростити вагомого врожаю, якщо не будуватимуть і не реконструюватимуть зрошувальні системи. А три роки ніхто там цього не робив, усе занепало. І тому, як консерватор, зроблю все, щоб навіть за цієї скрути відновити найближчими роками зрошувальні системи.

І незважаючи на таку консервативність, люди висували мене в кількох областях кандидатом у народні депутати. Я не з керівного складу обирався депутатом. Вважаю за високу честь і те, що мене обрали першим заступником Голови Верховної Ради. І це довір'я намагатимусь виправдати. Уявляю, як доживемо до закінчення повноважень цього парламенту, і ви нагадаєте мені мої слова. Переконаний, здобутків в Україні буде більше і жити стане краще. Я вірю в перспективу нашого парламенту, нашого Президента, в те, що ми співпрацюватимемо так, що не буде соромно дивитися людям в очі. Отоді це свято святкуватиметься радісніше.

Розмову вела Світлана ПИСАРЕНКО.

Бліц-інтерв'ю

«Будуймо храм — на правді й вірі»

Павло ДВОРСЬКИЙ, народний артист України, популярний співак і композитор, соліст вокально-інструментального ансамблю «Смерічка» Чернівецької обласної філармонії

1. До головних здобутків держави передусім належить те, що вона не на словах, а на ділі послідовно дбає про розвій духовності й культури національних меншин. Це дуже правильний і виважений підхід. Адже не може бути вільний той народ, який ущемлює права інших.

Взяти, наприклад, нашу Буковину, яка є багатонаціональним краєм. Ніхто з меншин тут не може дорікнути державі за якісь утиски чи приниження їхньої гідності. В області діють румунські, молдовські, польські школи, мають свою школу місцеві євреї. Багато роблять для розвитку своїх народностей національно- культурні товариства.

Втрати? Вони неминучі в такій історичній ситуації. Бог милував нам незалежність, але не дарував свого Мойсея, тож ми довго тупцювали на місці, не знаючи куди йти. І змарнували багато часу, який можна було б успішно використати для розбудови молодої держави. Ми не скористалися, як це вчинили інші народи, духом піднесення, пробудження у кожному з нас у перші дні незалежності. І тут я цілком підтримую автора польських реформ Єжи Бальцеровича, який зробив нам недавно справедливий докір з цього приводу.

2. Якщо говорити про себе, то незалежність зарядила мене на серйозну творчість. І я щасливо з цього скористався. Вдалося написати кілька циклів пісень про те, що сьогодні мене найбільше турбує, найбільше болить. Їх пронизує ідея — будуймо храм собі й нащадкам.

Не все з власного доробку мене вдовольняє. Окремим пісням бракує «іскри Прометея», як влучно сказав один з наших класиків. А пісня — це благовіст, цілющі ліки для серця й душі. Вона має пробуджувати, об'єднувати, примирювати людей.

Я ніколи не був прихильником бучних свят. І не хотів би, щоб день нашої незалежності перетворювався в грандіозні шоу, супроводжувався мітингами й парадами. Це мій вже проходили.

Торік у День незалежності був разом з людьми, багато співав для них. Цього року буде так само. Я — співак і мушу працювати голосом, струнами душі. Така вже моя планида.

Невдовзі матиму приємну зустріч з киянами. 29 жовтня в палаці «Україна» відбудеться мій великий авторський вечір. Гостинно запрошую всіх, хто бажає, на це дійство.

3. Не люблю прогнозів. Це дуже невдячна й ризикована справа. Скажу лишень одне: через кілька років Україна стане заможною, сильною, демократичною й цивілізованою державою. У ній шануватимуть творчість. І завжди буде потреба в гарній пісні, без якої не може розкрилитися сповна українська душа.

Точка зору

Затишшя перед бурею?

Чи не стане пророчим заклик відомого «буревісника» — «Хай сильніше гряне буря!»? Під таким кутом або м'якше — чи не виникне протистояння — час від часу розглядають майбутні стосунки законодавчої і президентської гілок влади. І чим ближче початок чергової сесії Верховної Ради України, тим актуальнішим стає питання.

Випередивши в часі своє практичне формування, парламент почав крок за кроком формувати виконавчу владу в центрі і на місцях і, здавалося, перекрив будь-яку можливість президентським структурам реально впливати на вертикаль цієї влади або керувати нею. Враховуючи той факт, що значна частина депутатського корпусу настроєна взагалі проти існування інституту президентства, такий поворот подій виглядає цілком поясненим і закономірно.

Заява ж трьох вищих державних чиновників про бажання працювати спільно і в атмосфері взаєморозуміння створювала ілюзію згоди всіх зацікавлених осіб з такою розстановкою сил.

Так у загальних рисах виглядає перший етап побудови системи співіснування парламенту, адміністрації Президента і Кабінету міністрів.

Та ось депутати відбули на відпочинок і зі штаб-квартири глави виконавчої влади (за Конституцією) почали виходити укази, що кидають тінь на нібито створений клімат взаєморозуміння і благополуччя. Одним із них Президент підпорядкував собі місцеві Ради в частині делегованих їм (Радам) повноважень виконавчої влади. Сама по собі така дія видається цілком законною, тим більше, що представники молодого амбіційного президентського апарату переконують в узгодженості таких дій з парламентом. І все-таки в повітрі злегка війнуло холодом. Це відчуття посилюється після кадрових змін у Кабінеті міністрів, ініціатором яких також є Президент.

І це, схоже, ще не все. Відчувається рішучість глави виконавчої влади (за Конституцією) зайняти становище лідера в країні. Чого варта сама лише заява, що Президент готовий виступити в парламенті з програмою виведення України з кризи, і коли хтось із нею не згоден, нехай запропонує іншу. А він, Президент, особисто переконаний у своїй правоті.

Тут виникає, як мінімум, два запитання. Перше: а чи та це програма (якщо вона була), з якою претендент ішов до нинішньої вершини? Друге: якщо переконаний у своїй правоті (а отже, немає альтернативи), то навіщо виступати в парламенті, забирати у людей час? Чи не краще ознайомити народ через засоби масової інформації і якомога швидше виконувати?

Власне, нічого страшного поки що не відбувається і не повинно відбутися. Надія на цілком цивілізований варіант розв'язання ситуації, що склалася, завжди є. Коли б не наша одвічна схильність до, м'яко кажучи, радикалізації процесів. Чи погано, чи добре, та попередні вищі чиновники змогли знайти прийнятне рішення, що стосується точок зіткнення законодавчої і виконавчої властей.

Як поведеться Верховна Рада, приступивши з новими силами до роботи? Чи захоче вона ділити «владу Рад» із Президентом? Якщо ні, то як вирішиться питання?

Як поведеться глава виконавчої влади (за Конституцією), коли зустріне протидію або нерозуміння парламенту?

Не думаю, що ця проблема стосується двох-трьох чоловік. За нею — цілий народ.

Шанс спрогнозувати розвиток ситуації є.

Рішучість парламенту, а він це показав, і твердість Президента, котрий уже її продемонстрував, можуть від зіткнення викресати іскру. А з іскри... самі знаєте, що може бути.

Не хочеться такого розвитку подій. Вірити хочеться у здоровий глузд і можливість компромісу.

Третьої фази впорядкування взаємодії парламенту, адміністрації Президента і Кабінету міністрів лишилося чекати недовго. До початку чергової сесії Верховної Ради.

Анатолій ФЕДОРІВ.

Бліц-інтерв'ю

«Нас визнали в світі, і ми реально впливаємо на міжнародну політику»

Дмитро ТКАЧ — Надзвичайний і Повноважний Посол України в Угорщині:

1. Щодо втрат, то найголовніші з них — у сфері економічних реформ. Ми практично тупцювали на місці. Економіка України має бути відкрита, і нам конче потрібно знайти своє місце в міжнародному поділі праці. А це неможливо без впровадження ринку, створення ефективної зовнішньоекономічної політики.

2. Щодо особистих здобутків, то серед них назвав би ось що: перше в світі посольство нової України відкрито в Угорщині, сформовано досить розвинуту договірно-правову базу українсько-угорських відносин. А не вдається створити дійову систему торговельно-економічного співробітництва між Україною та Угорщиною, хоча об'єктивних причин тут можна назвати багато. Торік МЗС України не рекомендувало влаштовувати прийом на честь Дня незалежності через брак коштів. Нині посольствам, які зуміли заощадити представницькі витрати, дозволено організувати скромний прийом з приводу національного свята України. Тому плануємо 22 серпня влаштувати прийом, на який запросили керівництво країни, представників дипломатичного корпусу, інших гостей. Проведемо прес-конференцію, відкриємо фотовиставку, присвячену річниці незалежності.

3. Яка буде Україна в майбутньому, залежить насамперед від нас самих. І, думаю, через 5 років життя в Україні покращиться, її люди житимуть заможніше й щасливіше.

Отака полтавська ґалушка: 734.000 тонн!

Саме стільки зерна здала Полтавщина у державні засіки, скільки держава замовила. Тож моя розмова — з головою Полтавської облради Миколою Залудяком і почалася з хліборобської теми.

— Цього року ми не проводили гучних нарад, засідань, на яких вимагали би від керівників районів і господарств нарощувати темпи хлібоздачі. Просто працювали щоденно з людьми, і вони нас зрозуміли.

Дуже хотілося, щоб з таким розумінням підходило до цієї справи і нове керівництво нашої держави. Мається на увазі, щоб було забезпечено своєчасні розрахунки і за хліб, і за іншу продукцію. Тоді вона не залежуватиметься на токах і складах господарств, не йтиме, як то кажуть, «наліво», а надходитиме державними каналами до споживачів.

Хочу підкреслити, що спрацювала також добре продумана цінова політика, матеріальні заохочення за продаж хліба понад завдання, встановленого контрактом. Хоча старі біди даються взнаки — не вистачало і не вистачає пального, мастил, запчастин, техніки, але вистачило вміння повсюдно організуватися і зібрати ранні зернові. Зіньківський, Глобинський, Гадяцький райони продали по 40—45 тисяч тонн зерна кожний. Значно перевиконали укладені контракти також господарства Котелевського, Диканського, Шишацького, Козельщинського, Кобиляцького та деяких інших районів.

— І це за такої примхливої погоди...

— Так, вона справді «підкинула» труднощів. Суха торішня осінь змінилася малосніжною зимою. Значна частина озимих загинула, довелося пересівати. А потім — нестерпна весняно-літня спека. І все ж маємо порівняно непогану врожайність — по 34,2 центнера намолотили на круг на кожному з 590 тисяч гектарів посівів, а озимої пшениці — по 35,7 центнера. Це добрий урожай, коли врахувати, що у червні, в час активного розвитку і дозрівання хліба, на полтавські поля не випав жоден більш-менш рясний дощ. Виграли від того, що вміло застосовували агротехніку, виходячи з умов, які склалися. Сівбу в основному провели у кращі строки, не виходячи за вересневу межу. Значні площі обробили плоскорізами, а це за посухи — неоціненна перевага. Скажімо, в акціонерному товаристві «Обрій» Шишацького району, яке очолює Герой Соціалістичної Праці Семен Антонець, де вже 17 років застосовують безплужний обробіток полів, мають по 52 центнери зерна з гектара, нині зібрали озимої пшениці — понад 60 центнерів. І це не виняток. У Карлівському районі, де найпершими в області взялися за «безвідвалку», на кожному з 11,9 тисячі гектарів, засіяних озимою пшеницею, намолотили по 43,6 центнера. У сусідів, котелевських та чутівських хліборобів, цей показник ще вищий — відповідно по 46,8 та 43,7 центнера. По 47,9 центнера зернових зібрали у колективному сільськогосподарському підприємстві «Петрівське» Чутівського району, по 41,7 — 46,8 центнера з гектара зернових намолотили у колективних сільськогосподарських підприємствах «Червоний прапор», імені Ілліча, імені Леніна Хорольського району. І таких прикладів у нас чимало.

Зрозуміло, за всіма цими тоннами і центнерами стоять люди, руками яких вирощено і зібрано врожай. 1336 тонн зерна намолотив комбайном «Дон-1500» з копнувачем механізатор Григорій Поляков з колективного сільгосппідприємства «Дружба» Хорольського району, 1180 тонн Микола Шевельов з господарства імені Ілліча цього ж району, по 823 — 786 тонн зерна видали з бункерів своїх «Донів-1500» комбайнери Максим Корожич і Сергій Антонець з колективного сільськогосподарського підприємства «Плосківське» Решетилівського району. Таких, скажу без перебільшення, в області сотні.

— Героїв, як мовиться, поіменно знаєте...

— Так, виконком встановив 142 грошові премії. Причому, премії досить солідні — від мільйона до 8 мільйонів карбованців. На все це виділили 500 мільйонів карбованців і вважаємо, що не помилилися. Люди їх стократ заслужили і незабаром одержать заробление, після підбиття підсумків жнив.

До речі, в усіх господарствах області з людьми розраховувались натуроплатою із нового урожаю. Є чимало прикладів, коли по 500, а то й більше кілограмів зерна видали безоплатно пенсіонерам, інвалідам, багатодітним сім'ям. Одержали хліб і вчителі, лікарі, працівники культури, сфери послуг.

— А як місто, допомагало?

— Ми не викликали в облвиконком жодного директора заводу і не зобов'язували його відрядити стільки-от людей у колгосп на жнива. Багато сільгосппідприємств уклали з колективами заводів і фабрик договори трудової співдружності, згідно з якими колсільгоспи і радгоспи продадуть колективам заводів та фабрик певну кількість м'яса, круп, олії, цукру тощо. Це при тому, що згідно з обласною програмою диверсифікації всі без винятку промислові підприємства мають замовлення на продукцію для села. Це і запчастини для техніки, і будівельні матеріали, і товари широкого вжитку. Можна без перебільшення сказати, що урожай збирали не лише селяни, а й городяни. Так воно є зараз і буде в майбутньому.

— Ви говорили про премії для жниварів. Та щоб дати, треба ж на чомусь заробити, бюджет поповнювати...

— Ми намагаємося пом'якшити кризові удари по народногосподарському комплексу, а головне — по життєвому рівню населення. Маю на увазі фонд стабілізації виробництва, фонд соціального захисту населення, програми «Турбота», «Полтавська промисловість — полтавському селу» та інші. Добиваємось, щоб передбачене в них виконувалося. Але я не звик видавати бажане за дійсне. Нам, як і в інших регіонах України, живеться важко. До болю хвилює неритмічна робота таких великих підприємств, як АвтоКрАЗ, сталеплавильний завод та ряд інших. А що то для керівника-промисловця бачити, що простоює унікальне обладнання на заводах «Лтава», «Знам'я», коли тисячі людей перебувають у вимушених відпустках? Тяжко це все переносити, але зарадити цьому не дуже вдається. Переконаний, зарано ми відмовились від планування, прикріплення підприємств до постачальників за умов, що 90 відсотків підприємств — державна власність. Думаю, що і Верховна Рада, Президент разом з Кабміном повинні вжити рішучих заходів до виправлення становища.

А щодо бюджету, то він також залежить від виробництва. Ми маємо нині фонд стабілізації, куди відраховують п'ять відсотків щороку від загального виробництва. Але цього замало. Торік вдалося заробити лише 20 мільярдів. Треба ж мати хоча б 100. Ці гроші потрібні не лише для 530 тисяч пенсіонерів області, а й на утримання закладів відомчої, соціальної сфери, на допомогу малоімущим, на будівництво житла. Словом, потреба такого фонду очевидна. Але відомо, що уряд планує скасувати всі позабюджетні фонди на місцях. Тому й вирішили ми сформувати ще одну структуру — госпрозрахункову групу при головному управлінні економіки, яка дбала б про концентрацію позабюджетних коштів і спрямовувала б їх у сферу соціального захисту населення. Ми хочемо самі заробляти кошти для області. Є ще один шлях — нормативні відрахування в бюджет і формування загальнодержавного бюджету знизу доверху. Але поки що ця ідея блокується.

— А яка частка Полтавщини у формуванні державного бюджету?

— Передусім відзначу, що Полтавська область не дотаційна. Скажімо, за п'ять місяців нинішнього року загальна сума податків, одержаних регіоном, становить 4,015 трильйона карбованців. З неї до державного бюджету перераховано 2,245 трильйона, або 56 відсотків. Ми ж вважаємо, що ця пропорція має становити 60—65 відсотків на потреби регіону і 40 — 35 — на потреби держави. Хоча, якщо говорити загалом, більша економічна самостійність це — і прямі зв'язки з близьким та далеким зарубіжжям. Полтавщина має позитивне сальдо у зовнішній торгівлі, підтримує ділові зв'язки з підприємствами 35 країн далекого зарубіжжя і зі всіма державами СНД і колишнього Союзу.

І все це робимо для того, щоб не дискредитувати саму ідею незалежності нашої держави, а зміцнювати її, плекати віру співвітчизників в самих себе, в те, що ми здатні облишити політичні пристрасті і позбутися особистих амбіцій, і будувати щасливу, економічно міцну незалежну Україну. Саме такою і бачу її в майбутньому.

Розмову вів Григорій ГРИНЬ.

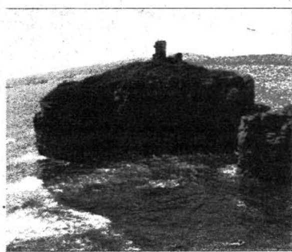
Полтавська область.

«Далека» північ України — Новгород-Сіверський район Чернігівської області. А «далекий» південь? Це острів Зміїний, що належить до Одеської області. Різне за укладом життя острова і району. Як і різна Україна. Та що на Зміїному, що в Новгороді-Сіверському, що на полонині, що в степу люди України живуть одним —надією на свої сили, наснагою, волею. Ось про це — в матеріалах «Легенди й будні острова Ахілла» та «Північне сяйво малого містечка».

Легенди й будні острова Ахілла

Далеко не на кожній карті і знайдеш його, цей острів у Чорному морі. За три з лишком десятки кілометрів від найближчого берега, навпроти дельти Дунаю випирає з води собі кам'яна брила, що, уздрівши її посеред морського безмежжя, тільки подивуєшся: звідки вона тут? Нині острів має назву, яку в XV столітті дали йому турки, що якийсь час володіли ним: Зміїний. А до цього знали його як острів Левка, що древньогрецькою означає Білий: під промінням сонця тутешні кварцитові скелі справді біліють. Та ще — як острів Ахілла. Саме з цими назвами пов'язана древня легенда, що не забувається й донині.

...Коли Ахілл, один з найвизначніших, за грецькою міфологією, героїв Троянської війни, син царя мирмидонян Пелея і морської богині Фетіди, таки загинув від стріли Паріса, який влучив його в єдине уразливе місце — п'яту, отоді згорьована мати й підняла з дна морського для свого сина Білий острів. Туди було перенесено душу Ахілла; і його самого, у золотих обладунках, часто там бачили, розповідають, мореплавці, яких він тепло зустрічав, вказував, у якій з бухт краще укритися від шторму, пригощав вином і різними стравами, надавав змогу перепочити, напучував у подальшу путь...

На острові — і це вже не легенда, а засвідчена багатьма древніми літописцями реальність — століттями існував хтозна-ким споруджений храм Ахілла, що став для численних мореплавців місцем поклоніння богам. У четвертому столітті нашої ери його буцімто пограбували пірати. За всю історію хто цим островом тільки не володів: римські легіонери, італійські колоністи, османські орди... Після завершення російсько-турецької війни, в 1792 році, він відходить до Російської імперії, й після цього острів в окремі періоди був ще то турецьким, то румунським — залежно від того, як сильні світу сього перекроювали карту. І тільки по закінченні другої світової війни Зміїний, за міжнародними угодами, повернено СРСР; а за територіально-адміністративним поділом його віднесено до України.

Така ось легенда й така історико-географічна довідка про крайню південну точку України.

— З ними, — розповідає Олександр Трясцин, — у перші ж дні знайомимо усіх новоприбулих на острів. Хай знають, на яку легендарну землю ступили...

Йдеться про військовиків... окремого радіотехнічного підрозділу української протиповітряної оборони, що змінюють тих, хто вже відслужив тут свій термін. Саме вони поки що єдині більш чи менш постійні мешканці Зміїного. А майор Трясцин для них, дарма що молодий, не тільки вимогливий командир роти й суворий начальник гарнізону, а й за батька-матір, отож належить йому бути ще й терпеливим, чуйним, турботливим. Бо служба тут не така, як на «великій землі».

— Це, — каже Олександр, — як на кораблі, що в довгому, притім без заходження в порти, плаванні. Тут, окрім високої фахової вишколу й армійської дисципліни, особливий мікроклімат, особливі стосунки поміж людей потрібні.

Він, син моряка, знає, мабуть, що каже. Та й на острові-кораблі не перший день. Розуміє, що означає для отих близько 60 чоловік, яких опікоує, за яких відповідає — з тижня у тиждень, з місяця в місяць, — два довгі роки підряд бачити одні й ті самі обличчя, ходити однією й тією ж стежкою в кілька десятків метрів, що в'ється серед пожухлої трави, — ніде жодної деревинки, тільки безкрай моря в полі зору! — на службу, сидіти, вахта за вахтою, за одними і тими ж приладами, сторожко

(Продовження на 13-й стор.).

Вперше

Небесна ікебана

Раніше заряди для святкових феєрверків ми купували в Росії. Це дорого, та й непрестижно. І ось, розповів вашому кореспондентові начальник відділу боєприпасів окружної служби озброєнь полковник Н. Хакімов, маємо свої «букетики». Їх випуск освоїв харківський завод «Піротекс». Завтра ввечері — вперше — салютуватимуть саме ними. Вони прості, без особливих витребеньок, але свої, і це приємно усвідомлювати.

А про те, як готується й проводиться салют, розповіли заступник військового коменданта Києва полковник О. Кульга та начальник відділу гарнізонної служби столичної комендатури майор О. Бойко (саме від нього артилеристи чують команду «Вогонь!»)

Власне, є артилерійський салют і є феєрверк. Перший — робота для дивізіону (24 стволи) 76-мм гармат, другий проводиться за допомогою спеціальних (не бойових) установок, вміщених на причепі у 25 рядів, по 10 залпів кожен. Калібр — 105 мм, буває й більше. Пуск — через кожні 20 секунд. І салют, і феєрверк проводяться, як правило, одночасно, щоб було і видно, і чутно. На кожній вогневій позиції є міський телефонний зв'язок, є й свій радіозв'язок, тож командир «точки» тримає коло вух одразу дві телефонні трубки, ще й дивиться на секундомір. Якщо зв'язок раптом відмовить — стрілятимуть за секундоміром.

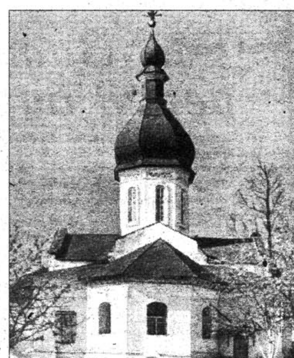
«Точок», заздалегідь визначених, у Києві дванадцять, використовують зазвичай вісім з них (Володимирська гірка, стадіон військового ліцею, музей війни та ін.) Місця обрано з тим, щоб небесні букети було добре видно і — заради безпеки. Адже радіус дії установок — до 300 метрів. Якось майор Бойко надто близько поставив свою машину, скомандував «Вогонь!» — і позбувся заднього скла в машині. Отож, заслін курсантів чи міліції стоїть саме за 300 метрів. А цікавих подивитися — що там і як — багато, і то не лише діти, а й дорослі дяді, часом вже «підігріті». З цим є проблеми й у артилеристів отого дивізіону 76-мм гармат, що стоять на пляжі Труханового острова. Деякі хоробрі купальники до позиції прямо з води, де заслін не поставиш. Купальники не відають, що навіть холостий постріл на відстані 50 метрів здатен оглушити так, що не випливеш. З огляду на все це, до справи готуються ретельно. Якщо салют призначено на 22 годину, то о 17-й всі вже на місці.

На вогневих точках стоять люди генерала А. Шаповала (Інститут сухопутних військ), у заслонах — курсанти та офіцери генерала М. Гончара (Інститут управління зв'язку).

Кажучи просто, кожен заряд — це пакет звичайних сигнальних ракет. Але ставляться до них серйозно, як до ракет космічних. Команда подається — мов на космодромі: «...чотири, три, два, один ... пуск!»

Віталій ЖЕЖЕРА.

Карта України

Північне сяйво малого містечка

На українській Крайній Півночі нема чукчів і моржів. Бо північний кордон нашої вітчизни проходить значно нижче Чукотки, а саме — в Новгород-Сіверському районі Чернігівської області. Тут, у рідних місцях Президента України, побував наш кореспондент.

У Новгороді-Сіверському вже зведено Тріумфальну арку. Помпезну, в стилі класицизм. Правда, не до інаугурації Л. Кучми, а до події трохи ранішої — до приїзду в Новгород-Сіверський 1786 року цариці Катерини II. На арці красуються герби українських козацьких полків, в тім числі сусіднього Стародубського (агов, північний закордоне!) Під аркою пробігають звичайні міські автобусні маршрути, і кожен сіверянин, проїжджаючи шляхом імператриці, ні-ні та й замислиться про історію краю.

Раніш про це часто нагадували екскурсоводи, туристські юрми, іноземці на вулицях. А нині караванні шляхи минають Новгород-Сіверський: у старовинному готелі ваш покірний слуга-кореспондент був єдиним постояльцем.

Ріг готелю дивиться на чудову, теж класицистську, площу. «Классицизм скучен», — нарікав Гоголь, маючи на оці подібність імперських провінцій. Але він не бачив хрущоб, не бачив радянських адміністративних «білих домів» на кожнім центральнім майдані. А в центрі Новгорода-Сіверського не Ілліч стоїть, простягаючи кепку-лондонку, ні. Височить у бойових обладунках князь Ігор на коні, вкритим ведмежою шкурою. А крім князя, є в північному містечку інші оригінальні пам'ятники: Ярославна на горбі над Десною. Чи Богдан Хмельницький, дуже схожий на знаменитy київську статую: та ж шапка з пером, шаровари й булава, що вказує в бік білокам'яної столиці Росії. Ось тільки коня нема, у Новгород-Сіверському Богдан піший. Підняв булаву — немов голосує вантажівкам: «Підвезіть, хлопці, до Москви!»

Якраз на свято Петра й Павла новгород-сіверці дізнались про обрання земляка Президентом. Раділи, звісно. Тепер, очевидно, у краєзнавчому музеї на стенді «Їхніми іменами пишається наш край» додасться ще один рядок — після імен видатного просвітителя Лазаря Барановича, педагога Костянтина Ушинського, кочегара крейсера «Аврора» Федора Цургана, футболіста Віктора Хлуса... І все ж насамперед Новгород-Сіверський асоціюється з богатирською давниною, з найвеличнішою і найтаємничішою пам'яткою слов'янської словесності — «Словом о полку Ігоревім». 1990 року постановою Чернігівського облвиконкому створено було музей-заповідник, присвячений унікальному літературному шедеврові. Музеєві передано 12 (!) архітектурних пам'яток міста, в їх числі — згадувана Тріумфальна арка. На зорі перебудови місцеві фанати культури та туризму мріяли ледь не все місто на горбах над Десною перевернути на пам'ятник «Слову...» — і знаходили розуміння не лише в Чернігові, а й у рубіновозоряному Кремлі. Потім, правда, СРСР розвалився, пішла-поїхала катавасія з інфляцією — і «планов громадье» уперлося в гроші, тобто у їх дефіцит. Приїздив недавно до Новгорода-Сіверського міністр культури Іван Дзюба, ходив-бродив Спасо-Преображенським монастирем (основна цитадель музейного комплексу «Слова о полку...»), кивав головою, підтримував морально — але матеріально нічого не обіцяв. Звідки взяти? Ах, Спасо-Преображенський монастир, чого лиш тут не було... Келії ченців, перша на Лівобережжі друкарня, дім для безпритульних, концтабір фашистський, богадільня для старих... І тепер скільки вже триває ремонт, а краю-кінця не видно. Тільки численні графіті всередині собору — на зразок «Льоня Дикун, ДМБ-80» — нагадують про давність реставраційних робіт.

Було свято Петра й Павла, червоніли вишні у монастирському саду — а коло стін Спасо-Преображенських лунала жалобна музика.

— Хто помер? — запитав я юних мистецтвознавців, що йшли за процесією.

— Максименко Володимир Трохимович, краєзнавець, набивач опудал для нашого музею.

Любитель-орнітолог і зоолог В. Максименко згадується у багатьох проспектах та книгах, присвячених Новгороду-Сіверському. Рідкісні опудала горностая, бобрів, пелікана — не кажучи вже про пересічних зайців та лисиць — зроблені ним і передані в наглядність екскурсантам. Всіляка живність, згадана в «Слові о полку Ігоревім», стоїть, мов жива, у музеї — щоб, уявляючи нахочу, не витали ми мислію по древу. Що ж, опудала відтепер вічні, мов єгипетські мумії, а їх творець... Сумна, сумна філософія.

Сподіваюсь, Новгороду-Сіверському ще належить відчути бум туріндустрії. Поки що він майже порожній — як і багато інших чудових місць України: як Умань з її Софіївкою, як Біла Церква з Олександрією... Бродиу міським н-сіверським парком ім. Т. Шевченка, з танцмайданчика ллється хіт нинішнього літа у виконанні Вадима Козаченка «А я нашел другую» (виконавчу владу?) Тут статуї соцреалізму дивовижно стилізовані під античні. Солдат у галіфе, з голим торсом, схожий на фавна, а дві (обнявшись) комсомолки-фізкультурниці — на давньогрецьких подруг з острова Лесбос. Тихо й малолюдно в парку й на пляжах краси-Десни, і в музеях. А неподалік же курортний Седнів, та й сам Н-Сіверський чим не курорт? Окрім культурних пам'яток та щемливих краєвидів, тут ягоди-фрукти дешеві, й інші продукти вважай за так... З промтоварами гірше. Полиці місцевого універмагу «Ярославна» немов пережили нашестя половців — нічого. Кучма обіцяв почати з економіки? Подивимось. Поки що можна побачити лиш циган на ринковому майдані, під водокачкою. Навколо своїх кочових авт вони розкинули табором розкладачки. Завтра зранку почнуть продавати турецький ширпотреб.

Дивують і порожні вітрини кіосків колишнього «Союздруку». Не уздріеш жодної районної газети, не порадіти б за земляка-Президента: місцева преса йде лиш за передплатою. Можна купити вроздріб хіба що аполітичні «Кот и пес» та «СПИД-инфо».

Приїхав я сюди з Чернігова автостопом, попутками. Грошей шофери вантажівок не брали — провінційна совість ще традиційно сильніша за квазіринкову меркантильність. Можливо, оця совісливість, та щедра природа Наддесення, та давність нашої культури — і, головне, добротні закони, що прийматимуться новообраними правителями — й вивезуть у колію іншу? А то: криза, криза, криза...

Ігор КРУЧИК

На знімках: Тріумфальна арка 18 століття та Петропавлівська церква Спасо-Преображенського монастиря 15 століття.

Новгород-Сіверський — Київ.

Кіровоградська екзотика: ЗОЛОТО І АЛМАЗИ

Новина була й справді неординарна. Поблизу Кіровограда, як повідомила обласна преса, геологи знайшли алмаз. І не просто собі один камінець, а ціле родовище. Кімберлітову трубку, захоплювалися колеги. Таку, як в Якутії чи Південній Африці. А в них, як відомо, алмази лежать не поодинці, а цілими розсипами. І як тут було не піддатися спокусі побувати в геологів, на власні очі переконатися в їхній удачі.

— Та заждіть поки що з алмазами, — сказав, посміхаючись, начальник геологорозвідувальної експедиції № 37 Борис Маліванчук. — Ось погляньте спочатку на перше кіровоградське золото.

І висипав мені на долоню з невеликого каламарчика дві маленькі платівочки жовтого металу...

Шлях до золота у кіровоградських геологів був непростий. Прийшли вони до степового краю тридцять років тому для пошуків урану. Шукали успішно і часто знаходили, бо їхня експедиція була спеціалізована, добре оснащена матеріально, укомплектована висококваліфікованими спеціалістами. Через кожні два роки, вважайте, знаходили родовище, подавали дані відповідним інстанціям і рухалися далі, обстежуючи кіровоградський ураново-рудний район. Були фінансування, премії, високі зарплати, постачання і таке інше. Як і для всіх, хто працював на оборонний комплекс.

Збільшувалися б обсяги й далі, були б нові знахідки, якби вибух четвертого реактора на Чорнобильській АЕС не перекреслив плани розвитку сировинної бази уранової промисловості. Якби не «радіофобія», що вразила не лише широкі верстви населення, а й керівництво тодішньої республіки і держави.

Починаючи з 1987 року, різко скоротилися обсяги фінансування галузі, що відчули на собі й геологи. Замість постійного процвітання постала проблема: як вижити, не втратити спеціалістів, колектив.

— Ось тоді ми й почали думати, чим зайнятися? — поділився тепер уже не таємницею своєрідної «золотої лихоманки», яка несподівано охопила розвідників урану, головний геолог експедиції Микола Кир'янов. — Ми й раніше помічали прояви золота, але цілеспрямованого його пошуку не вели. А тут конверсія, брак коштів. Тож і вирішили частину асигнувань спрямувати на золото. Почали бурити свердловини, пішли промислові прояви золота.

Одна з таких проб, за словами Б.Маліванчука, дала взагалі фантастичний результат — 2,5 кілограма на тонну руди. Це тоді, коли в світовій практиці уже вміст перших грамів становить промисловий інтерес. А видобуток розпочинають з 2 грамів і більше на тонну. Залежно від розташування родовища, вартості видобутку.

— Та ви не дуже захоплюйтесь, — остудив мій запал головний геофізик Михайло Мосійчук. — Ота проба — то просто екзотика. Таке в практиці рідко буває. Але загалом кіровоградський, тепер його будемо називати, золоторудний район — теж явище унікальне. Подібного у світі немає, це можна сказати з певністю.

Може здатися, все було легко й просто. Захотіли геологи знайти золото і знайшли. Та якби вони шукали, як колись у Якутії, ходили з ситами й пересівали десятки тисяч проб, довго довелося б ходити. Та, зрештою, часу й коштів на це не було. Зате були світова практика, знання світового досвіду, власний професіоналізм. І була тріада: там, де є уран, там мають бути золото і алмази. Отож, жартували мої співрозмовники, сіли вони, почитали книжки, зробили аналіз геологічних обставин, аеро-і космічних зйомок, згадали аналогічний вітчизняний і зарубіжний досвід... Одне слово, багато чого зробили в ході підготовки, а через півроку дійшла черга й до буріння.

Попросили колег, які вели пошук золота в Нікопольському районі, виділити їм ділянку. У тих довго щось не виходило, тому не барилися, віддали. А кіровоградці — раз! І влучили «в точку». Потім господарі ніби й під'їджували, приїхали, мовляв, дилетанти-уранщики, і їм випадково пощастило. А воно, з'ясовується, не випадково. Бо десь за десяток-півтора кілометрів від Кіровограда вони знову відкрили родовище. Та ще й яке! Знову зішлюся на слова начальника експедиції Бориса Васильовича: за техніко-економічними міркуваннями, згідно з обстеженням до глибини 500 метрів, тут є 145 тонн золота. До глибини 1200 метрів — 300 тонн. А всього в кіровоградському золоторудному районі, за прогнозами, — близько 5000 тонн.

Звісно, усе ще попереду — і розвідка, і захист родовищ у відповідних інстанціях , і організація видобутку. Хоча в Україні є все, щоб цю справу налагодити в стислі строки. Видобувна й переробна промисловість Кіровоградщини та Кривбасу, відповідна інфраструктура, ось тільки з кадрами скрута. Бо ніхто видобутком цінного металу досі не займався. Як і платини, що трапляється поруч із золотом. Як і алмазів. Хоча останні знаходили...

Розповідають, що за царату якийсь дядько у нинішньому Вільшанському районі черпнув відром води з річки Синюхи і «спіймав» алмаза. Та якого! Великого, придатного для ювелірного шліфування. Щоправда, тішився ним недовго. Викупив у нього якийсь панок, перепродав в Одесі. Звідти «поплив» кіровоградський алмаз до Франції, де й згубився його слід. Слава Богу, встигли зафіксувати в каталозі, що це перший такої величини ювелірний алмаз, знайдений в Україні. Потім знаходили й інші. І в Донбасі, і в Приазов'ї. А ось звідки вони взялися, було невтямки. Чи то льодовик їх приніс з Кольського півострова, чи земля під час тектонічних зрушень виштовхнула зі своїх надр.

Звісно, кіровоградські геологи з відрами та решетами по річках не ходили. Відчуваючи (на основі аналізу темпів зростання світового видобутку) швидке збільшення потреби в алмазах, особливо технічних, бо ювелірних серед них 25 відсотків, вони знову вдалися до методу аналогій. Навіщо винаходити велосипед, коли можна проаналізувати, як шукали алмази в Австралії чи Намібії, і застосувати той досвід у себе. Так і зробили. Почали пошук супутників алмазів, так званих піропів (гранати та інші камені). І знайшли. Потім дісталися кімберлітових викидів, уже окислених . Вони, ніби сургучеві озерця, червоніють у земній товщі, побіч розломів земної кори, де були викиди магми. Пробурили кілька свердловин, взяли проби. Надіслали до Сімферополя, до лабораторії Інституту мінеральних ресурсів. А звідти й повідомили, що ці матеріали — кімберлітового походження. І що в них знайдено алмаз. До того ж зовсім не випадково.

Ось тут можна поставити й крапку. Трохи більш як півтора року (з осені 1992-го) працювали кіровоградські геологи над цією проблемою. Почали «з нуля» і досягли результату: до дня незалежності України добули алмаз. Проте крапку ставити рано. Бо ж отих розсипів, кімберлітової трубки, про яку так писала місцева преса, ще нема. Але буде, заспокоїли співрозмовники. Мине рік-півтора, і вони на неї обов'язково вийдуть. Уже відчувають, де вона. Але потрібен час... і, зрозуміло, кошти.

Микола ВОЛОК.

... Небо починається на землі. Перші кроки до будь-яких висот роблять земною твердю. І люди, і держави. Коли спершу пізнають свої горизонти, а вже потім намагаються їх перетнути.

Головне — правильно визначити ті небокраї, розрахувати свої сили, зважити можливості і — вперед.

Україна сьогодні, як оця дівчинка, — на злеті, на півдорозі до блакитної купелі. От тільки мотори чомусь не запускаються. А вже пора. І штурвал чекає, і небо, і люди. Висота чим добра — початок має, а кінця в неї, як і в досконалості, немає. Є тільки безмежжя і щастя прагнення до нього. Надії його осягнути.

«Лелеченьку, врятуй мою дитиноньку!»

За кілька кроків від входу до лікувального корпусу Миргородського санаторію «Березовий гай» на високій металевій щоглі, яку увінчує... колесо від старого воза, звили своє гніздо лелеки. Красенів-птахів не дуже й хвилюють земні людські клопоти. Годують своїх лелеченят. Та час від часу поглядають униз.

— То не просто краса, а ще й символ нашої оздоровниці, — говорить про лелек головний лікар санаторію, заслужений лікар України Андрій Мандрик. І розповів хвилюючу легенду. Колись у сиву давнину чужинці напали на місто й обложили храм, в якому шукали порятунку його жителі. Одна молода мати побачила на дзвіниці лелеку й, простягнувши йому немовля, почала благати: «Лелеченьку-серденьку, врятуй мою дитиноньку...»

Не ручаюся, що саме ця легенда була вирішальною, але факт: коли миргородський курорт було визнано як одне з найсприятливіших місць для оздоровлення дітей, котрі опинилися в ураженій радіацією зоні довкола Чорнобиля, вибір випав саме на «Березовий гай».

Зараз тут відпочивають, набираються сил і здоров'я 239 дітей у віці від 4 до 14 років.

— До кінця 24-денного строку перебування в «Березовому гаю» приблизно 80 відсотків дітей повністю позбуваються своїх болячок. Решта виписується з помітними поліпшеннями здоров'я.

Правильно зауважила одна з вихователька, Світлана Солдатенко, яка привезла дітей у Миргород із київського Полісся, що не останнім лікувальним фактором у «Березовому гаю» є людська доброта.

— Очевидно, — неможливо висловлюю здогадку, — санаторій має привілеї в забезпеченні ліками, продуктами для дитячого харчування? Адже з цього приводу приймалося не одне урядове рішення. Як вони виконуються?

Андрій Якович подивився на мене, як на інопланетянина. Принаймні, так здалося. Бо більшість тих загалом правильних рішень досі залишається добрим побажанням. А про забезпечення дітей адміністрація здравниці клопочеться самотужки. Полуниці, наприклад, купували у Гадяцькому районі, фруктові соки везуть із Лохвиці, за цукерками їздять у Кременчук, як тільки в Миргороді на ринку з'явилися черешні, в той же день ними ласували діти з «Березового гаю». Ранні овочі з теплиць, незбиране молоко з курортного підсобного господарства також у першу чергу подають дітям. Через те й путівки в миргородську оздоровницю набагато дешевші, ніж у приморські та прикарпатські санаторії.

Леонард НІКОЛАЄНКО,
заслужений журналіст України.

Спочатку — «Пікап», а потім — холдинг

Нещодавно на постійно діючому виставочному помості під склом, поруч зі входом до адмінкорпусу Запорізького автомобільного заводу з'явилася нова модель автомобіля. Це — ЗАЗ-1105 «Пікап», випуск його планується розпочати у жовтні.

Лише місяць минув відтоді, як запорізькі автомобілебудівники приступили до випуску п'ятидверної «Таврії» — ЗАЗ-1105, а споживачеві вже показують зовсім недалеке майбутнє.

— У липні з конвеєра зійшло 160 «п'ятірок». З першого серпня ми щоденно випускаємо по 10 автомобілів нової моделі, — каже голова правління акціонерного товариства «Запорізький автомобільний завод» Степан Кравчун. — Незабаром, гадаю, випуск зросте до 50—60 штук. Під час освоєння це — звичайний процес: щоб потім працювати на повну силу, слід спочатку ліквідувати вузькі місця — суто технологічного плану.

Зазначимо, що «п'ятірка» значно відрізняється від своєї попередниці ЗАЗ-1102. І комфортніша, і зручніша, і безпечніша, й економічніша. Номінальна потужність з двигуном МеМЗ-245 — 53 кінські сили, а з двигуном від ВАЗ-2108 — 63,4 «коника». Зрозуміло, за всі плюси слід платити. Так ось «п'ятірка» із рідним двигуном, Мелітопольського моторного заводу, коштує 165 мільйонів 675 тисяч карбованців, а з «вазівським» — майже 200 мільйонів.

А завтрашня «п'ятірка», за словами Степана Івановича, матиме ще вищі споживчі якості.

— Радує, що підприємливі керівники розуміють перспективність зв'язків з автомобільним бізнесом, — зазначає він. — Одне з підприємств Дніпропетровська разом із фінами вирішило питання створення технології оббивних конструкцій для салона п'ятої моделі. А чернівецький «Адвіс» пішов ще далі — виготовляє й постачає нам формовані килими. Оскільки не дуже розумно покладатись лише на одного постачальника, ми запропонували йому зайнятись і оббивними матеріалами. Зараз «Адвіс» разом із турецькими спеціалістами створив спільне підприємство, й уже з вересня намічено розпочати постачання. Не виключено, що спільно з чернівчанами будемо думати над розробкою нових конструкцій сидінь.

Мабуть, цього місяця запропонують для випробування своє «дітище» на новій моделі «Таврії» і спеціалісти Запорізького виробничого об'єднання «Іскра». А саме: пристрій для замикання дверей з електронним дистанційним приводом.

І все це — з прицілом на перспективу. Адже вже сьогодні реально проглядається ЗАЗ-1103 з оригінальним трьохоб'ємним кузовом, дедалі частіше говорять — і Степан Іванович також — про крапелеподібну «шістку»...

— Не випадково ж, коли на головному заводі зайшла мова про створення акціонерного товариства, 93 відсотки його робітників проголосували за створення товариства покупців. А в окремих цехах — і всі сто відсотків, — констатує член правління АТ «АвтоЗАЗ», директор з питань економіки та фінансів Юрій Лісняк. — Наші робітники добре знають всі напрацьовані роками програми не лише щодо збільшення випуску автомобілів, а й щодо оновлення продукції, поліпшення її якості...

Нині вже завершено всю необхідну для акціонування організаційну роботу й на трьох заводах Мелітополя, які входили до складу виробничого об'єднання «АвтоЗАЗ»: «Автоколірлитті», моторному та «Автогідроагрегаті».

— Головне в стратегії наших дій та устремлінь, — пояснює Юрій Миколайович, — зберегти весь комплекс, який було збудовано для випуску українських легкових автомобілів. Не доведи Боже, цей комплекс розпадеться і кожен буде виживати окремо — не варто й говорити, чим усе скінчиться. У перспективі, завдяки 51 відсотку акцій, які матиме держава, ми плануємо створити холдинг «АвтоЗАЗ».

Запорізькі автомобілебудівники переконані, що всі ці кроки, а також залучення до співпраці іноземного інвестора (до речі, на це передбачається до 15 відсотків акцій), допоможе реалізувати напрацьовані програми. І тоді не буде Степан Кравчун, як нині, кожен ранок починати з бідкання, що там лишилося на рахунках і кому першому треба заплатити, а питатиме: «Скільки машин зійшло з конвеєра?»

Володимир ДУПАК.

Запорізька область.

Бліц-інтерв'ю

«Кримськотатарська автономія — частина України»

Ліля БУДЖУРОВА — депутат ВР Криму, активна діячка кримськотатарського національного руху, поетеса, журналістка, голова Кримського Союзу вільних журналістів.

1. Ми втратили ілюзії, що незалежність приходить одразу ж після проголошення. Відірвавшись від імперії, ми думали, що зразу стали вільними, а вона всередині нас і її, імперію, треба витискувати, кажучи словами Чехова, із себе по краплині. А ламати характер важко. Головне, чого досягнуто, — Україні вдалося зламати стереотип, що з нею можна говорити мовою сили. Україна сьогодні стала учасником усіх процесів, якими живе світове співтовариство.

2. Я як кримська татарка здобула не лише право жити на своїй землі, а й упевненість, що ніколи не зможе повторитися той страхітливий злочин, який було вчинено над моїм народом. Але було вибрано територіальну автономію, яка створила прецедент територіального сепаратизму, котрий здатний зруйнувати саму цілісність України.

Цього року зі своїми колегами з Кримського Союзу вільних журналістів святкуватимемо День незалежності разом. Ми вирішили, що це найкращий привід, аби відпочити, нарешті, на лоні природи.

3. Через п'ять років я сподіваюся, що весь мій народ буде вдома, житиме в Криму і не в землянках і тимчасових будівлях, а у власних квартирах і будинках.

У партіях і рухах

НЕДОВІРА

Минули перші офіційно багатопартійні і парламентські, і президентські вибори в Україні. Сьогодні вже можна констатувати: як справді багатопартійні, вони себе фактично не виправдали, і сміливо можна говорити про кризу багатопартійності. **Ознак її — безліч, але головна полягає в тому, що нові партії не стали важливим і впливовим чинником політичного життя в Україні: за різними даними різних соціологів, за численними (понад 30), новими політичними партіями стояло не більш як 10—15 відсотків населення. Центр «Демократичні ініціативи» повідомив і такі дані соціологічного опитування під час президентської кампанії: необхідність багатопартійності в країні підтримували тільки 36 відсотків респондентів, 30 відсотків поставилися до багатопартійності негативно, 34 відсотки не визначилися. Цифри характерні ще й тому, що є з чим порівнювати — в 1991 році, за даними соціологічних опитувань, ідею багатопартійності підтримувало 60 відсотків опитаних. Помітним було і таке явище: коли тільки з'являлися політичні партії, то нові політики України (особливо серед народних депутатів України) або самі створювали їх, або прагнули очолити новостворені об'єднання і ректи від їхнього імені з парламентської трибуни або й просто заявити про свою партійно-політичну активність. А коли почалася передвиборна кампанія до нової ВР, то переважна більшість кандидатів-партійців заявили про свою «незалежність» і зареєструвалися як «безпартійні». І серед шести кандидатів у Президенти був тільки один соціаліст, всі інші — «від народу». Характерною ознакою минулих виборів стало й те, що на них з відкритим забралом і сміливо пропагуючи свої погляди пішли ліві — відновлені комуністи й новостворені соціалісти.**

Наслідки такого «партійдійства» не забарилися,— за даними «Демократичних ініціатив» 28 відсотків опитаних у цей час заявили, що не розбираються в партійних справах; 18 — що ще не визначилися; 12 — не симпатизують нікому; 11 — віддають перевагу соціалістам; 10 — комуністам; 6 — націонал-демократам; 5 — соціал-демократам; 3 — християнським демократам; 2 — націоналістам; 2 — лібералам і таке інше. Знову ж таки є характерне зіставлення: у квітні 1992 року соціалістам симпатизували тільки 2 відсотки опитаних, комуністам — 4 відсотки, а безперечними лідерами таких рейтингів однозначно були націонал-демократи — Рух, УРП, ДемПУ тощо. Не дуже відставали від них і соціал-демократи. Проте, як бачимо, картина принципово змінилася: якщо раніше новим політтечіям симпатизували, так би мовити, авансом, чекали від них рішучих дій, не довіряючи комуністам, то сьогодні симпатії знову звернулися до старих партійних поводирів, бо від нових нічого путнього не дочекалися. Більше того, партійні чвари всередині нових партій, суперечки між ними самими так спантеличили «середнього виборця», що соціологи «Демініціатив» зробили висновок: ліві (комуністи і соціалісти), говорячи старі, але зрозумілі речі, можуть добрати ще третину голосів політично активного українського електорату, а отже, в майбутньому цілком можливо, що понад 50 відсотків виборців проголосують за лівих і нова УРСР буде готова без усяких «прокомуністичних заколотів і путчів», якими так активно лякали людей всі інші (некомуно-соціалісти).

Соціологи назвали й дві, на їхній погляд, головні причини такого явища: за час здобуття реальної незалежності України не було, по-перше, сформовано нової ідеології як цілісної системи духовних, моральних і, якщо хочете, політичних цінностей. По-друге, не було проведено радикальних економічних реформ, з якими всі пов'язували надії на поліпшення життя. В реальному житті все виявилося, як говорять росіяни, «с точностью до наоборот» — життєвий рівень вже у перші місяці незалежності впав так, що навіть померлих пенсіонерів у Києві ховали не в дерев'яних трунах, а в целофанових мішках.

Ось де — в практичній бездіяльності влади і нових політпартій, які кинулися ту владу підтримувати, а не в закликах чи то в діяльності лівих або «проімперських» сил — починається і дискредитація ідеї незалежності української державності, і майбутня криза багатопартійності. Але — це тема іншої розмови.

До двох вказаних причин лівого ренесансу і кризи багатопартійності я додав би ще одну, теж тісно зв'язану з непроведенням економічних реформ. А саме — не були проведені реформи, не з'явилися широкі нові верстви населення, зв'язані з приватною власністю, а отже, не з'явилася й соціальна база для нових політичних партій. Ні для всіх різновидів соціал-демократії, які, за словами лідера ПДВУ Володимира Філенка, хотіли б капіталізувати соціалізм в інтересах

Крим: реалії сьогодення

Ущухли шовіністичні й сепаратистські пристрасті в Криму. Не влаштовують мітингів, нема різного роду антиукраїнських зібрань. Лише поодинокі старенькі дідусі й бабусі за традицією збираються на площі біля ВР Криму. Але якщо раніше вони на всі лади розхвалювали президента Юрія Мешкова, казали, мовляв, Україна не дає йому змоги приймати потрібні рішення, то тепер вістря критики повернене на нього. І справді. Вже майже сім місяців, як він при владі, а що зроблено? Укази президента в основному не виконують, бо вони нежиттєздатні. А Мешков здійснює одну зарубіжну поїздку за другою. То на Кіпр, то по кілька разів до Швейцарії, то до Німеччини. Один радник президента Фелікс Когановський заявив журналістам, що ці поїздки оплачує країна, до якої направляється президент. Раніше стверджували, що Мешков їздить на кошти комерційних структур півострова. Але хоч би як було, а результатів від мандрів президента поки що нема жодних. Мешков сам зізнався, що зовсім нічого не вдалося добитися на Кіпрі, а сьогодні вже скептично ставиться команда президента до його поїздок до Швейцарії і Німеччини.

На перших порах, одразу ж після обрання президентом, Мешков провів кілька прес-конференцій. Говорив оптимістично, стверджував, що в Москві будуть переговори на досить високому рівні, «вище вже Господь Бог». Домовився начебто, що Росія надасть Республіці Крим допомогу в сумі 50 млрд. російських рублів на повернення й облаштування кримськотатарського народу. Тоді, пам'ятаю, дуже скептично поставилися до цього і в Меджлісі кримськотатарського народу, і в Організації кримськотатарського національного руху. Сума надто велика. Через два тижні журналісти запитали Мешкова: де гроші? Він відповів, що хотів би, щоб ці кошти були вже сьогодні, та що поробиш? Сказав, що вони скоро надійдуть. Минуло півроку, і тепер про це в команді президента ніхто не згадує.

Кримчани незадоволені ще й тим, що всі депутати Верховної Ради Криму працюють на професійній основі, встановили собі солідну зарплату. Кожний депутат (не житель Сімферополя) отримує в столиці автономної республіки службову квартиру з телефоном, матиме референта, транспорт і т. ін. Все це — за рахунок бюджету Криму. А те, що парламент недієздатний, нікого не хвилює. Бо справді, під час виборів була ейфорія: голосуйте за кандидатів від блоку «Росія», і, якщо ви їх оберете, заживемо так, що й не снилося... Так, парламент в основному складається з представників блоку «Росія». Але вийшов парадокс. Виборці залишали у бюлетенях прізвища кандидатів від блоку «Росія», а викреслювали гідних людей — політиків, господарників, інтелігентів, одне слово, тямущих, кваліфікованих спеціалістів. Під впливом новообраних парламентаріїв — лідерів блоку «Росія» — ВР Криму зайнялася в основному політичними справами, а з економічних питань, питань боротьби з корупцією та злочинністю на півострові, хоч їх і розглядали, та жодних рішень не приймали. Дійшло до того, що депутати не захотіли заслуховувати на сесії начальників Головних управлінь МВС та Служби безпеки України в Криму, а надали слово міністрові МВС Криму та голові Служби безпеки Криму, котрі самі заявили, що не мають підлеглих, бо ці структури скасовані Указом Президента України.

Немало нарікань і на «московський» уряд Республіки Крим, що його очолив віце-прем'єр Євген Сабуров. Уже півроку живуть урядовці на дачі в Алушті, щодня службові автомашини возять їх на роботу і з роботи. А самі міністри кажуть, що поїзди справно ходять не лише з Москви до Сімферополя, а й у зворотному напрямку, даючи зрозуміти, що можуть будь-коли виїхати звідси. Про яку плодотворну роботу можна говорити в такому разі. Багато депутатів незадоволені тим, що Мешков взяв москвичів і обминув увагою гідних спеціалістів, котрих чимало є на півострові.

Але попри все більшість жителів Криму справедливо вважає себе за повноцінних громадян України. Сьогодні дедалі частіше можна почути, що на виборах 1 грудня 1991 року 54 відсотки виборців півострова підтримали Акт проголошення незалежності України. Та й нещодавно у виборах Президента України кримчани взяли активну участь. На дільниці прийшли понад 70 відсотків виборців. Чи це не підтвердження того, що кримчани не мислять собі Республіку Крим поза державою Україна? То для чого тоді політиканство Мешкова та ВР Криму? Адже без дотацій України (і досить солідних) Крим не обійдеться. Пора це нарешті зрозуміти керівництву автономної Республіки. Та й народ усілякими посулами та небилицями (це вже доведено історією) можна обдурити тільки раз. Зауважимо, нині на півострові зібрано урожай, найнижчий за останні 15—20 років. Не працюють багато промислових підприємств. Вкрай погані справи у сільському господарстві.

А інтереси України сьогодні у ВР Криму відстоюють лише 14 депутатів, обраних від Курултаю кримськотатарського народу. Решта майже всі 74 депутати, за рідкісним винятком, дозволяють собі непарламентські випади проти України, а фракція «Росія» стверджує, що начебто лише Росія може врятувати кримчан від зубожіння.

Отакі-то реалії сьогодення в Криму.

Олександр ПІЛАТ.
Малюнок інформагентства «Євро-ІКС».

Спочатку було слово...

Якою мовою звучить воно сьогодні?

Якщо звернутися до не такого вже й далекого минулого, можна зробити однозначний висновок: боротьба за незалежність України виріла з боротьби за відродження української мови. Ударом дзвону, який привернув загальну увагу, був пленум Спілки письменників України влітку 1987 року. А на початку 1989 року в Києві відбулася установча конференція Товариства української мови імені Тараса Шевченка. Авторові цих рядків випало бути присутнім на ній. Запам'яталася атмосфера підвищеної емоційності, полемічності, в якій народилося "Звернення до громадян Української РСР, до всіх українців, в Україні і не в Україні сущих", де були такі, наприклад, рядки: «Відступ від ленінської національної політики в часи сталінщини й брежнєвщини призвів до катастрофічного становища, коли мова одного з найчисленніших народів світу втратила державну, об'єднувальну й суспільну функції».

28 жовтня 1989 року було прийнято Закон «Про мови в Українській РСР». Аналізуючи його крізь призму часу, віддамо належне «застійній» Верховній Раді і тодішнім депутатам, які подбали про головне — не створити умов для того, щоб пересварити людей. Тому й народився компромісний документ. Проголошуючи державною мовою тільки одну — українську, вони заклали в статтях Закону значні противаги, спрямовані на те, щоб ні росіяни, ні представники інших національностей не відчували себе ущемленими. Тому й не сталося в нас розколу на зразок молдовського. Хоча спроби підігріти пристрасті були...

Варто одразу сказати: більшість жителів Житомирщини залишається осторонь навколишніх дебатів. Звичайно, за бажання, вихопивши якийсь окремий факт, можна було б довести протилежне. Приміром, одна з газет націонал-радикального спрямування, яку видають у Житомирі, на повному серйозі вимагала «вилучити вивчення російської мови із шкільних навчальних програм». На противагу цьому місцева російськомовна газета вперто намагається бачити довкола тільки примусову українізацію. Коли, приміром, одній комерційній організації виготовили штамп українською мовою, а «не на родном языке фирмы» (так і написали), з'явився довгий обурений коментар: «Только оселедець и шаровар изобразить не догадались — или не уместилось» і т.ін.

(Продовження на 13-й стор.).

ДО ВІРИ,

або Дещо про кризу багатопартійності в Україні

трудівників, котрі хоча і не стали б власниками засобів виробництва, але активно брали б участь у розподілі прибутків. Ні для лібералів чи ліберал-демократів, які різною мірою обстоювали б ідею рівних можливостей і виступали б за приватну власність, свободу підприємництва, загальну лібералізацію господарського життя тощо. Ні для націонал-демократів з християнськими демократами, які різною мірою обстоювали ринкові економічні реформи, схиляючись чи то до соціал-демократів, чи то до лібералів, але наголос робили на суто інституціональних чи культурно-духовних аспектах розбудови держави. Дезорієнтоване політично і засмикане постійними матеріальними нестатками населення звісно звернуло свою увагу на тих, хто пропонував хоч якийсь вихід, а саме — до четвертого, комуно-соціалістичного політичного напряму в партійному спектрі України. Ліві діяли досить уміло й наступально. Вони першими перейшли в опозицію до своїх колишніх комколег, які, будучи безпартійною «партією влади», активно зайнялися «прихватизацією» і яких звинуватили в прихильності до Руху і в проведенні ринкових реформ. Одним ударом було вбито два зайці: поставлено під сумнів доцільність проведення швидких економічних реформ і всіх політичних опонентів причесано під одну гребінку — рухівську, націонал-демократичну. Замість того нового, що ще мало пройти випробування часом, вимагало активної наступальної роз'яснювальної роботи, було запропоноване зрозуміле всім гасло — треба все зупинити, «Назад — до ковбаси за 22 копійки». Свою роль, яка допомагала лівим, зіграло й те, що, повторюю, нові партії не перейшли в принципову опозицію до дій влади, а намагалися співпрацювати з нею, вкраплюючи в її полотно окремих своїх представників і сприяючи підміні політичних понять у масовій свідомості.

Ось у такому стані підійшли до третьої річниці проголошення незалежності України її політичні партії. Чи видно вихід з кризи багатопартійності?

З одного боку, нібито ні, бо, незважаючи на чисельність партій, які й так «захопили» майже всі мислимі й немислимі відтінки політичного спектру, партії продовжують плодитися й офіційно реєструватися в Мінюсті. Це тільки сприяє подальшому заплутуванню ситуації і свідчить, що ті, хто прагне партійної гетьманської булави, ще не перевелися й амбітність не стишили.

З другого боку, є й втішні для партій і багатопартійності моменти, а саме — наступає політичне протверезіння деяких лідерів, яким дорога Україна незалежна і які за реальний зміст цього словосполучення клали голови і готові робити це й надалі, якщо треба. Але головне — не готовність до самопожертви, а усвідомлення того, що нову Україну можуть побудувати нові політики тільки тоді, коли будуть сильними. Принаймні, стануть сильнішими за об'єднану корпоративними інтересами і майново-матеріальними орієнтирами «партію влади». Зробити це можна, тільки забувши міжусобні чвари й суперечки, об'єднавшись, надавши динамізму своїй діяльності.

Хоч як дивно, першими це зрозуміли націонал-демократи. Можливо тому, що першими почали «колотися». Один з лідерів УРП — Левко Лук'яненко — відверто заявив, що його партія «спустила дух», а отже, повинна набирати обертів, шукати надійних союзників. Сьогодні цілком реальним стало об'єднання УРП з ДемПУ в єдину партію. Але сильною вона, як і весь націонал-демократичний табір у цілому, безперечно буде тільки за умови об'єднання чи коаліції з Рухом, партією Вячеслава Чорновіла. Для всіх них сьогодні настали скрутні часи. Вони підтримували колишнього Президента, а отже, і його політичний курс, разом з ним зазнали поразки і змушені відновлювати «м'язи» в умовах, коли неможливий розвиток України за суто націонал-демократичними рецептами.

Інтеграційні процеси, принаймні на словах, намітилися й у двох інших нових політичних напрямах — і в соціал-демократичному, і в ліберально-демократичному. По-перше, активно заговорили про можливе партійне об'єднання Партія демвідродження (ПДВУ), Трудовий конгрес (ТКУ), Українська партія справедливості (УПС), Соціал-демократична партія (СДПУ) тощо.

По-друге, на теоретичному семінарі під Києвом заявили про можливість об'єднання такі кити лібералізму й ліберал-демократизму, як Віктор Пинзеник, Володимир Пилипчук і Володимир Лановий. Цьому напрямові буде складніше, бо в ньому ще нема активних і всій Україні відомих політичних партій, за винятком хіба що Ліберальної партії (ЛПУ) Ігоря Маркулова, який поки що свої позиції не «засвітив» і тримається окремо. Невідомо, на чиї позиції може стати в разі створення на базі Міжрегіонального блоку реформ (МБР) і партія Л. Кучми — В. Гриньова, цілком можливий її «дрейф» до соціал-демократів, особливо враховуючи настрій Л. Кучми.

Про четвертий — комуно-соціалістичний — напрям говорити не буду. Він сьогодні переживає ренесанс і на виду повсюдно. Звичка до компартійної дисципліни робить свою справу — представники цього блоку в парламенті виступають злагоджено і не дуже звертають увагу на опонентів, коли проводять потрібні собі рішення. Їхнє злиття в єдину партію можливе тільки тоді, коли наберуть сил інші політичні партії і зможуть скласти реальну конкуренцію. А поки що носіями дієвої багатопартійності в Україні є КПУ, СПУ і Селянська партія.

Володимир СКАЧКО.
Малюнок інформагентства «Євро-ІКС».

Думка оглядача

З галерників — у капітани

Два роки тому, коли я пред'явив в «Авіалініях України» свій новенький закордонний паспорт з тризубом на обкладинці, усі касирки й оператори кинули роботу, щоб подивитися на новинку. Два місяці тому історія повторилася у далеко не провінційному аеропорту Лондона, хіба що там, аби побачити паспорт незалежної України, робочі місця залишили прикордонники. Штришки, дрібниці? Здавалося б, так. Але вони свідчать, як сприймаються нові реалії на побутовому рівні, як поволі вони входять у повсякденність — і нашу, і «їхню».

Що знали у світі про Україну десять років тому? Практично нічого. У вісімдесят шостому ми сумно «прославилися» Чорнобилем. Нічого іншого ані до активу, ані до пасиву українського іміджу внести у ті роки було неможливо: його просто не існувало.

Не було іміджу, бо не було кому його робити — українська дипломатія (у найширшому розумінні) три роки тому тільки почала спинатися на ноги. Не хочеться нікого образити, чиюсь роботу принизити, але давайте подивимося неупередженим поглядом. Почнемо з ООН. Протягом десятиліть раз на рік наш міністр закордонних справ виступав там — у ході загальної дискусії — з промовою, яка своїми тезами стовідсотково перегукувалася з учарашнім виступом його колеги з Москви. Українським дипломатам не довіряли викладати на пленарних засіданнях позицію СРСР з кардинальних проблем — їхнє місце було хіба що у комітетах чи підкомітетах ООН. Та що там міністр? Навіть перші особи Української РСР ніколи не очолювали загальносоюзних делегацій до інших держав (хіба що на з'їзди братніх комуністичних і робітничих партій). Україні милостиво дозволяли співробітничати з закордоном. Але, боронь Боже, не з якоюсь державою у цілому, а лише з регіонами — Словаччиною, Хорватією, Баварією.

Стереотип спрацював. Перебуваючи на терені вже незалежної України, один з лідерів Великобританії заявляв про неможливість установлення дипломатичних відносин. Це, мовляв, було б те ж саме, що встановлювати ці відносини з якимось штатом США; керівники ФРН пропонували «співробітництво за усталеною схемою Україна — Баварія»; Президент США, виступаючи під склепінням Верховної Ради, залякував її депутатів примарою краху у разі ослаблення системи Союзу і проводив паралель між суверенітетом і націоналізмом.

Це те, що ми мали три роки тому і навіть пізніше. Нині за рубежем працюють 37 наших посольств і шість генеральних консульств, чотири представництва при міжнародних організаціях. У свою чергу, в Києві діють 55 посольств іноземних держав і шість представництв міжнародних організацій.

Картина чужоземних прапорів перед свіжовідремонтованими особняками — це символ, який тішить око. Але це — аж ніяк не стрижень зовнішньої політики. Хоча — як подивитися. Адже міг колишній Президент дозволити собі залишити кризову Україну, аби злітати за півсвіту і у далекій Африці, крім іншого, обговорювати питання щодо відкриття там чергового посольства. Авторові цих рядків свого часу довелося бувати у тій арабській країні. Екзотика, щира гостинність, руїни легендарного Карфагена — все це справді варте уваги.

Якщо продовжити «арабську» тему, то скажемо, що, спостерігаючи дії нашої дипломатії, не завжди вловлюєш логіку її кроків (втім, куди нам, непосвяченим?). Незалежна Україна відразу ж взяла курс на нормалізацію відносин з Ізраїлем. Це було правильно і своєчасно. Але за подібним розвитком подій уважно спостерігали споконвічні опоненти ізраїльтян — араби. Результат не забарився: до Києва прислали свої посольства усього чотири держави, причому не всі з них лідирують в арабському світі, в якому — понад два десятки країн. Здається, ситуація відповідає позиції української дипломатії. Інакше чим пояснити, що ми тримаємо в тому ж арабському світі лише два посольства, причому — очолювані тимчасовими повіреними? І чи правомірні метаморфози у палестинській проблемі, коли Україна, після десятиліть участі в оонівському комітеті за здійснення невід'ємних прав арабського народу Палестини, нині — принаймні на загальновидимому рівні — згорнула цю діяльність? Арафат і очолювана ним Організація визволення Палестини, справді, протиставили себе значній частині міжнародної політичної і громадської думки своєю позицією в іраксько-кувейтському конфлікті. Але Арафат — це не вся Палестина і навіть не вся ОВП. Втім, наші дипломати передбачають відкриття українського представництва у районі палестинської автономії Газа-Єрихон. Будемо сподіватися, що цей крок урівноважить ситуацію...

...Нещодавно, під час відрядження до Європарламенту, мені довелося зустрічатися з представниками парламентів усіх посткомуністичних країн Центральної та Східної Європи. І буквально кожен з них вважав своїм обов'язком висловитися з приводу «українсько-російського зближення» (так вони трактували ситуацію, яка розвивається). Наші найближчі західні сусіди розуміють мотиви, що рухають у цьому напрямі Україною, але — будемо відверті — вони бояться. Бояться відновлення імперії, яка дев'ятим валом висітиме на їхніх східних кордонах, бояться втрати Україною частини свого суверенітету. Адже нас розглядають як противагу Москві. Так сталося, п протягом останніх трьох років вектор наших відносин з Росією змінювався на 180 градусів. І нині навіть важко уявити той обсяг роботи, який доведеться виконати українській дипломатії, щоб заспокоїти Центральну та Східну Європу, переконати її у загальній конструктивності нинішнього зовнішньополітичного курсу України в цьому регіоні, взагалі — пояснити зміну цього курсу.

Коли ми говоримо про українську дипломатію, то аж ніяк не маємо на увазі тільки МЗС. Зовнішня політика — це діяльність усіх гілок влади, зокрема і законодавчої. Проте коли я поцікавився у працівників апарату Верховної Ради, чому, на їхню думку, наш найвищий законодавчий орган так рідко звертається до пленарних обговорень міжнародних питань, то у відповідь почув: «Сесія Верховної Ради України — це не пленум ЦК КПРС. Рада не хоче зайвої політизації своєї діяльності і обговорює міжнародні проблеми тільки у контексті зв'язку з ними України».

Може, це й справедливо, а може, як кажуть дипломати, такий підхід «не є єдино правильним». Законодавчі органи Росії, приміром, обговорювали проблеми іраксько-кувейтської війни, прав людини на Кубі, інші питання, які Москву безпосередньо «не зачіпають», але з яких вона воліє висловити свою точку зору. Що ж до проблем, які безпосередньо стосуються Росії, то вони дебатуються обов'язково, причому у Федеральних Зборах аргументи схрещуються так, що аж іскри летять. Останній у часі приклад — пристрасті навколо питання щодо приєднання Росії до натовської програми «Партнерство заради миру».

До речі, хоча Україна й приєдналася до цієї програми першою серед держав СНД, тобто зробила важкий, піонерський крок, він пройшов повз «пленарну» увагу сесії Верховної Ради...

...Три роки для процесу становлення національної дипломатії — термін невеликий. Особливо, коли починають з нуля. Вчорашній галерник стає капітаном і віднині прокладає курс через незвідані глибини. Важко? Хто ж проти...

Володимир САВЦОВ.

Володимир СКАЧКО, «Голос України»

Ностальгія: на терезах любові й ненависті

... Враження від будь-якої країни, від Америки також, на щастя, складається не з того, що побачив, а з того, що запам'ятав. З несподіваних зустрічей, непередбачуваних вражень і непрогнозованих власних відкриттів, які комусь можуть здатися і наївними, і нецікавими. Проте...

Не знаю, як для кого, а для мене початок Америки — це бомж, який матюкається по-англійськи. Не встиг відійти від аеропорту імені Кеннеді, вийти на манхеттенські вулиці, як на першому з перехресть на мене налетів знайомий типаж. І бруду на ньому стільки ж, як і на наших, знайомий вираз обличчя, на якому викарбувано «дринкнути хочу, а мані-мані нема», а бурчав мовою Шекспіра. Дивина! А затим — поїхало.

Америка — це ще й Нью-Йорк, порядок в якому можна уявити тільки тоді, коли всунеш вентилятор у грубо розпанахану пір'яну подушку: миготять обличчя всіх кольорів, одяг усіх фасонів і стилів, всі кудись поспішають, ніхто нікого не помічає і ні на кого не звертає уваги, розмальовані стіни, розцяцьковані вітрини, хмарочоси і їхні «хрущоби», і... дивовижна толерантність. Я не був у суто негритянських кварталах, якими мене лякали американські друзі, але через днів два сам почав щось мурмотіти на кшталт «сорі» чи «ексk'юз мі».

Америка — це автомобілі, які слугують органічним продовженням ніг середнього американця. На авто він може заїхати будь-куди і припаркувати там, де, здавалося б, яблуку ніде впасти. Але — тільки не навпроти протипожежного крану. До автомобілів у США так звикли, що, здається, від їзди на них не втомлюються. Від Нью-Йорка до Чикаго автомобілем їхати годин шістнадцять. Туди — мої друзі сиділи за кермом поперемінно, а назад — залишився один Алекс. І що ви думаєте? Я втомився спати в салоні, а він тільки зупинявся випити кави і щось перекусити. І нічого, вдома були вчасно. До речі, — Америка — це коли можеш їхати з Нью-Йорка до Чикаго й назад і кожного разу зупинятися в придорожніх ресторанчиках різних фірм, серед яких «Макдональдс» чи «Піцца-Хатт» — звичайнісінькі, рядові, і нічого особливого.

... Або ось така собі картинка. Першим, кого ми побачили біля відомого пам'ятника Тарасові Шевченку, відкритого у Вашингтоні на гроші діаспори, теж був негр-бомж, який відразу задовольнив нашу цікавість. «А я знаю, що ви — українці, — сказав він. — Сюди більше ніхто не приходить. А це — поет Шевченко». І почав щось розповідати по-англійськи, з чого я почув тільки знайоме прізвище Олдрідж. Який Олдрідж? Джеймс?

А новий знайомий пояснив: мовляв, як це ви не знаєте, що ваш Шевченко був знайомий з відомим американським негритянським актором Айрою Олдриджем. «Вони дружили, їм обом подарували свободу», — сказав наш новий знайомий, і вже потому згадалася відома картина про двох митців, портрет актора руки самого Шевченка.

Алекс дав негрові якісь гроші і запитав, чи той не образився за ці кілька доларів. Той подякував, засміявся і заявив: «Ти дай мені 50 баксів і якщо хочеш, то я тебе так вилаю...» Ну, що тут скажеш, окрім «О'кей»?

А на прощання негр попросив Алекса перекласти англійською слова з поеми «Кавказ», викарбувані на постаменті. Слова були про свободу, і наш несподіваний знайомець сприйняв їх серйозно. Певно, він знав, про що йшлося...

А ще мені здалося, що Америка — це ностальгія. І не тільки тамтешніх українців різних поколінь, з якими спілкувався майже три тижні, а всіх, — європейців, азіатів, африканців, — хто в різні часи з різних причин залишив батьківщину. Цією дивовижною емоційно- духовною сумішшю зі страху перед обставинами, які вигнали з насиджених місць, з туги за рідним краєм і надії на власне краще майбутнє на новому місці, здається, позначені всі здобутки США, її народу. Нація переселенців будувала й будує світле сьогодення і щасливе майбутнє, одним боком спрямовуючи його ще і в ретроспективу, в минуле, в залишені домівки, на батьківщини, які відторгли своїх дітей. Будуючи всі оті розкішні міста, котрі в назвах мають додаток «Нью-», всі оті хмарочосні «емпайр стейт білдінги» і «трейд-центри», колишні переселенці й вигнанці нібито доводять минулому: мовляв, дивіться на нас, ми змогли, не загинули, відбулися на заздрість усьому світові.

Грандіозна Америка — це не тільки прояв людського генія, втілення підприємливості, ініціативи. Це ще й повернення колишнім батьківщинам «американської мрії» у вигляді надії на міфічного «американського дядечка», який прийде, прилетить, залишить спадок і все влаштує...

Але було б несправедливо звинувачувати чи підозрювати американців тільки у зловмисності, у такій собі чудернацькій помсті минулому. На американській землі вже народилися і живуть кілька поколінь, для яких тільки вона — єдина батьківщина і які почуваються в Америці комфортно і лише з ввічливості слухають спогади старших про заморські краї. Проте і вони, хочуть чи не хочуть, але є свідками тієї ностальгії, коли старі від добра чужого прагнуть лиха, зате свого. Коли у величезному Нью-Йорку виходиш на сьому манхеттенську вулицю і прямо перед собою бачиш ресторан «Київ», бари «Лис Микита», «Жовто-блакитний» чи «Верховина», а за рогом є й українська церква, українська школа, український спортивний клуб, приміщення Товариства імені Шевченка і ще багато чого українського. І ти можеш жити в цьому кварталі і за бажанням зовсім не говорити англійською, бо всі розуміють українську. Бо дуже багато українців. І молодих, і старих.

... Ностальгія — це коли неможливо респектабельним дідусям і бабусям пояснити, що й сьогодні на їхній прабатьківщині є різниця між країною і державою. Що країна — це завжди «прослалась килимами земля, яку сходив Тарас малими босими ногами», а сьогоднішня держава — це «маємо те, що маємо», недобудоване утворення, на охорону якого завжди готові стати і «подоїти» політико-ідеологічні швондери і шарикови, котрим байдуже, як насправді живеться людям, аби тільки дали портфелі-напийники. Що й сьогоднішнім українцям інколи доводиться любити першу і ненавидіти другу, болісно розмірковуючи над тим, як зупинити ці терези любові й ненависті, як їм побудувати незалежну заможну Україну, справді гідну великого народу.

(Закінчення на 9-й стор.)

Клуб книголюбів

Воліючи трруднощів, а не розслабленості рабства

Хочу повести мову про одну книжку. Одну, але унікальну, ціни їй не складеш. Написано її й видано понад 200 років тому, а з'явилася вперше перед читачем щойно.

О, то цікава історія, як ця книжка йшла до читача.

Кілька років тому на одному з секретаріатів Спілки письменників Юрій Мушкетик, по вінця занурений в історію України, бо саме працював над історичними романами, якось до слова сказав:

— Товариство, от ми всі радіємо, що скоро вийде «Історія Русів». Але є одна книжка майже під такою ж назвою, написана французьким дипломатом Шерером за шістдесят років до «Історії Русів». І видана була в Парижі. Якби знайти її та перекласти. Мусить же вона десь бути, бодай у Франції...

На той час саме до Парижа з лекціями виїжджав відомий перекладач Віктор Коптілов. А невдовзі дізналися: в бібліотеці Страсбурзького університету є примірник книжки Жана-Бенуа Шерера, виданої в Парижі 1788 року, тобто за 58 років до виходу в Москві «Історії Русів».

Ще не знаючи змісту праці, не маючи даних про її обсяг і цінність, видавництво уклало угоду з В.Коптіловим на переклад.

І от ошатний томик на моєму столі: Жан-Бенуа Шерер: «Літопис Малоросії, або Історія козаків України, або Малоросії». Париж, 1788.

Боже, скільки дивних фактів можна почерпнути з цієї книжки, і які вони гарячі — аж обпікають, ніби з щойно розпашілого передвиборного вогнища.

Досі ми знали одну лиш зарубіжну розвідку про Україну — «Історію війни козаків проти Польщі» П'єра Шевальє (1663 р.), але він мав безпосередні стосунки з козаками: вербував до французького війська, разом з ними брав участь в облозі Дюнкерка, А Шерер, мабуть, і в Україні не бував...

Вірогідніше всього, що таки не бував. Але у вирі подій брав участь як юрисконсульт імператорської юридичної колегії в Санкт-Петербурзі. Цей допитливий, розумний і кмітливий працівник служби закордонних справ Франції і радник Великого Страсбурзького сенату, член кількох академій мав, очевидно, свого часу доступ до таких документів, які нам і не снилися. Вся його робота тримається на них, він навіть спеціально застерігає читачів: «Аннали, які ми представляємо тут публіці,.. являють собою історію, в якій я виступаю лише... редактором літописів, написаних місцевими людьми руською мовою. Вони ніколи не згадують своїх імен, і це споріднює їхні літописи з переважною більшістю анналів великоруських».

У примітках до першого розділу своєї праці автор раптом розмірковує над розлогою думкою великого шведського природознавця Карла Ліннея, а в ній, на моє переконання, — ключ до розгадки таємниці прихильності Шерера до України: «Україна, як сказав покійний кавалер де Ліннней, є однією з найпрекрасніших частин Європи і разом з тим однією з найменш культивованих. Вона досі не привернула уваги ні мандрівників, ні натуралістів, ні істориків. Можливо, малозаселена країна відлякувала спостережливих людей, чи, може, їм заважали нескінченні війни, чи, ймовірно, у подорожах, як і в усьому іншому, багато важить хвиля моди, але про неї говоримо тільки побіжно...

Вона ж заслуговує на увагу тих і тих з різних причин. Досі Швеція утримувала урочисту назву «Вітчизна» та гніздо племен і народів. Однак покійний кавалер де Лінней у дослідженні, надрукованому в Упсалі 1764 року, готовий забрати цю славетну назву в своєї батьківщини й передати її Україні...»

Чи не під впливом цих думок захопився історією України Жан-Бенуа Шерер? Для нього — це історія «двох народів»: козаків Правобережної України, що була подідена на десять полків, та козаків-запорожців. Не будемо дорікати йому за штучний поділ, пам'ятаймо, що жив він і служив у Санкт-Петербурзі й користувався термінологією, а часто й політичні оцінки, що складалися саме там, саме в той час і за тих історичних обставин. Доконаний факт: він визнає історію народу, «перші початки якого напевне спираються лише на патріотизм та на хоробрість». І історія, на його думку, не може не становити інтересу. Бо «саме така історія є історія козаків, невідома досі: нема навіть списку їхніх проводирів або гетьманів».

Шерер і цю прогалину заповнює, подаючи «Короткий виклад історії козацьких гетьманів і найвизначніших подій, які сталися в Україні».

Поступово, сторінка за сторінкою, факт за фактом він показує, яких зусиль докладали ці народи (тобто, козаки-запорожці й козаки України) «для захисту своєї свободи, уряду, віри, звичаїв, зрештою, всього дорогого для людини» (як сказали б ми сьогодні — загальнолюдських прав).

«Виховані, як спартанці, завжди при зброї, як римляни, громадяни цієї республіки не підкорювали чужі землі, але захищали свої вівтарі та латні вогнища відважно й постійно, воліючи труднощів мандрівного життя, а не розслабленості рабства».

Можна цитувати й цитувати Шерера! Увагу шанувальників історії з географією, що відстоюють сьогодні якісь особливі права на так звану пріоритетність Російської імперії в «обустройстве Новороссийского края», хотів би привернути до топоніміки, наведеної Жаном-Бенуа. Ось він перелічує назви річок у понизові Дніпра, аж до Очакова. Дивина, та й годі: звідки взялися всі оті Білозерка, Лопатих , Чаплива, Кінська вода, Виливайло, Тарасівка, Грушівка, Тернівка, Осокірка, Золота, Дурна, Дрімайлівка... Якщо цей край був незаймаиний, хто ж дав назву річкам? Як і містам, про які вже на час написання «Літопису Малоросії...» збереглися самі назви — Пальчик, Маяк, Білозерка, Микитне, Мілове, Пропасне, Тягник, Семенів Ріг, Переволочна... От вам і історія з географією.

І треба було «добровільно», на догоду російським царям та імператорам, зректися всього цього, відмовитися від своїх вікових привілеїв, головний з яких — «виняткове право на володіння землею у Малоросії», а за збереження цих привілеїв пролито стільки крові, та й підтверджені вони були урочисто не раз всіма царями та імператорами Росії.

Побоюючись, що незадоволення царськими нововведеннями рано чи пізно може призвести до повстання, російський уряд вирішив раз і назавжди «покінчити з народом», що викликав такі побоювання. Так з'явився наказ Катерини II (14 серпня 1775 р.) про знищення Запорозької Січі. Ви маєте змогу повністю від слова до слова прочитати його в цій книжці. Як і слово Павла Полуботка перед Петром I, про ймовірність якого й досі сперечаються історики. Але коли вже його наводить французький дипломат і потверджує, що користується тільки документами, воно таки було!

Багато вельми значущого знайдете ви в цій книжці — про історію козаків ще до часів їх осідлості, й про їхні звичаї, обов'язки, історію їхніх незгод з польськими королями, й про козацький уряд, про становище старшин, отамана та влади, про релігійні вірування, про їхні закони й те, чому вони зумовили найбільшу відразу в московських правителів.

Отож, щоб покарати козаків за «дерзновенність їхніх вимог» — збереження своїх прав — їм було відібрано всі їхні землі. «З цих двох народів (козаків-запорожців і козаків України, за Ж.-Б. Шерером) один підкорено, а другий стерто з лиця землі, і ім'я його зникло з анналів історії».

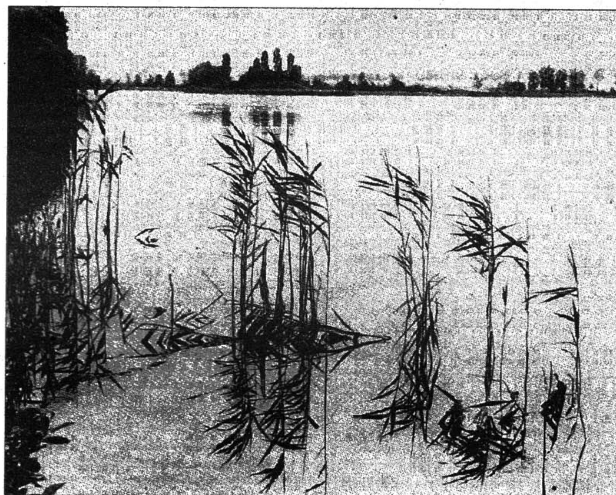
Ні, не зникло! І не стерто: народ мій є, народ мій завжди буде, скажемо слідом за В.Симоненком, ніхто, ні катерини другі, ні бабурини, ні жириновські не перекреслять мій народ. Наш самозахист називали бунтом, а повстання вважали за злочин і кращих синів піддавали анафемі, а ми все одно воліли труднощів, а не розслабленості рабства.

Як віщо, як пророчо розпочинає свою працю про Україну Жан-Бенуа Шерер: «Цей народ, пам'ять якого повна спогадів про предків, скинув із себе ярмо, — і саме цього йому не хочуть пробачити».

Таки на часи ця книжка!

Леонід КОРЕНЕВИЧ.

Ностальгія: на терезах любові й ненависті

(Закінчення. Початок на 8-й стор.)

... А ви бачили б'як, приміром, на весіллі моїх друзів у центрі українського кварталу Чикаго молоді українці витанцьовують! Так, ніби на концерті ансамблю Вірського побував. А затим у нью-йоркському пивбарі ровесники тих танцюристів говорили: «Ми розуміємо, що тут, в Америці, для себе зберегли Україну чистою незайманою дівчиною, а ви там отримали занапащену дівку...» Що тут заперечиш, коли не можеш зрозуміти, чого в цих словах більше — словесної пози чи пивного філософізму? Але те, що замішане воно на успадкованих від батьків смуткові і болю, це безперечно.

Ще одна моя американська знайома теж напівсерйозно-напівжартома заявила: «Старші контролювали нас жорстко. Страшенним гріхом вважалося вийти заміж навіть за американця, не те що за поляка чи, не дай Боже, за «москаля». Останні роки стало легше — Україна стала вільною, от і переймайте естафету...» Теж не знайшов, що відповісти, бо, з'ясовується, стати вільним багато легше, аніж бути ним.

... Ностальгія — це коли тобі десь під Вашингтоном друзі дарують альбом з фотографіями України, які вивіз з собою на чужину їхній близький родич. Він так і помер, не побачивши Батьківщини, а дочка до століття з дня народження батька їде до Львова і там видає книгу з його роботами, котра так і називається «Ностальгія».

Фотографії, які ви бачите, належать архітекторові Олександрові Пежанському. Він виїхав з України під час другої світової війни і вже більше ніколи не повертався додому. Його дочка в передмові написала, що батько багато подорожував Україною і багато фотографував, а вже в Америці зміг надрукувати знімки, перед смертю підготував фотовиставку.

Тож дивіться, шановні. Такою Україну між двома війнами бачив один з її синів. Такою він забрав її на чужину. Такою вона повернулася до самої себе.

... Ностальгія — це коли хочеться додому. Навіть у пам'яті нащадків.

А може, я щось і не так зрозумів. Адже я — вдома.

Знімки Олександра ПЕЖАНСЬКОГО.
(З книги «Ностальгія»)

Київ—Нью-Йорк—Чикаго—Вашингтон—Київ.

Бліц-інтерв'ю

«Часом буває якось тривожно...»

Василь МАЛЕНЧУК, інженер охорони і захисту лісу Луцького держлісгоспу

1. Здобуток — мир і спокій. Слава Богу, ще не голодні. А втратили багато. Навіть ту економіку, що була. Пограбували і вивезли за кордон багатства, які мали. Бензин продавали за безцінь, а в самих машини стояли, бо нічим було заправити. Соромно, що ми такі безгосподарні.

2. Мої літа повернули на осінь — я став пенсіонером. Сумно... Та лишень тепер, коли «стукнуло» шістдесят, я повернувся до системи лісового господарства. Слово честі, помолодшав. Торік у цей час я відпочивав у волинському санаторії «Лісова пісня» на Шацьких озерах. Ми гарно відпочивали. На березі озера варили юшку з риби, до пізньої години співали українських народних пісень. Згадували пережите, мріяли... Цього року хочу побувати на урочистостях з нагоди свята в обласному музично-драматичному театрі. Сказати правду, то ми ще не відчуваємо історичної величі нашого свята, незалежності, яку маємо. Часом буває якось тривожно... А може, я помиляюся?

3. Повинно ж за цих п'ять років до кожного з нас прийти почуття національної гордості. Я — українець! Громадянин великої держави! А хіба це не так?

Фото Валерія ІНЮТІНА.

ЯКА УКРАЇНА

«Минають роки, минає життя, минає все в світі, як щастя нема». Минають найкращі роки в житті України та бутті її мешканців — роки незалежності. Як же живемо в Україні і як живе Україна?

Країна, що займає 20-те місце за кількістю населення та 42-ге за площею в світі, посідає 45-те місце за показником якості життя, так званим «індексом людського розвитку» (ІЛР) серед 173 країн світу, щодо яких ООН визначала цей індекс.

Начебто непогано, якщо врахувати, що позаду такі держави, як Китай, Болгарія, Польща, Румунія, Туреччина, Малайзія, Бразилія, Мексика, Колумбія, тобто країни, мешканці яких (у нас вважалося) мають краще життя, ніж мешканці України.

Що ж то за показник такий і чи справді ми так добре живемо? Його синтезують з трьох показників: довголіття, освіченості та рівня життя. Освіченість вимірюють через комбінацію письменності дорослих (дві третини показника) та середньої кількості років навчання (третина показника). Рівень життя вимірюють реальним валовим національним продуктом (ВНП) на душу населення з поправкою на місцеву вартість життя (паритет купівельної спроможності або ПКС).

За цим показником країни поділяють на три категорії: високого (ІЛР становить 0,800 або вище), середнього (ІЛР від 0,500 до 0,799) та низького рівня (ІЛР нижче 0,500).

Україну віднесено до країн з високим рівнем ІЛР. Але проаналізуймо це твердження. За високий вважають доход, якщо ВНП на душу населення вищий за 6000 доларів на рік. Сумарна річна середня заробітна плата 1993 року в Україні становила 345 доларів. Середня тривалість життя зменшилася з 71 року до 69 років. За обов'язкову встановлено освіту — 9 років успішного навчання (замість 10—11 років в попередні роки).

Отже, виходить, що життя в Україні не таке якісно радісне, як встановила ООН. Освіченість зменшується, середня тривалість життя зменшується, а доход збільшується повільніше за підвищення цін.

В останньому твердженні можна переконатися завдяки наведеній діаграмі, на якій зображено зміни вартості споживчого кошика та зростання середньої місячної зарплати.

Натомість цікавими, на наш погляд, є зміни середньої заробітної плати в доларах США в 1993 році: січень — 25,4; лютий — 19,8; березень — 13,3; квітень — 8,5; травень — 10,1; червень — 15,9; липень — 15,7; серпень — 13,5; вересень — 33,0; жовтень — 40,2; листопад — 49,6; грудень — 62,9 (наведені дані розраховано за офіційним курсом долара).

Різке зростання доларового наповнення середньої заробітної плати аж

Дайджест

Trident poised for Ukraine TV franchise

By Chrystia Freeland in Kiev

Trident Television, ...

company's initial investment to be between $12m and $15m. ...

Under the contract, Derzhteleradio will receive part of the ... revenue as its ...

former Soviet Union. Ukrainian government officials regularly accuse Ostan...

Компанія «Трайдент» готова зайняти привілейоване положення на українському ТБ

Trident Television, британська приватна компанія, що діє в Україні, має намір придбати у державної телевізійної компанії франчайзинг (право на привілейоване положення) на 25 років на один з двох національних телеканалів України.

Якщо угода відбудеться, це буде перша така угода в колишньому Союзі, і вона дасть змогу компанії Trident зайняти провідне положення на зростаючому і багато в чому незайманому українському ринкові реклами.

Пан Енді Бейн, керуючий директор компанії Trident, вважає, що початкові інвестиції компанії становитимуть від 12 млн до 15 млн. доларів. Інвестиції буде зроблено у вигляді обладнання та вдосконалення передавальних потужностей Держтелерадіо, Державної телевізійної компанії України.

«Деякі активи в цій країні продають за копійки, і ми купуємо один із них», — каже пан Бейн.

Компанія Trident, яка за допомогою приватних пожертвувань збільшує фонди для інвестицій, сподівається здобути право передавати й продавати рекламу протягом 16,5 години на день, сім днів на тиждень, на каналі УТ-3.

За умовами контракту, Держтелерадіо одержуватиме частину прибутку від реклами як плату за ліцензію і збереже у власності передавальні потужності.

Держтелерадіо і далі здійснюватиме повний контроль новин і політичного змісту каналу. Державне телебачення зазнає жорсткого політичного контролю з боку уряду.

Пан Бейн вважає, що однією з причин, чому Київ продає канал так дешево, є бажання створити популярну україномовну альтернативу «Останкіно», московському каналу, який транслюють по всій території колишнього Радянського Союзу.

Українські офіційні особи постійно звинувачують «Останкіно» у політично пристрасних репортажах, але доморощені, провінційні телевізійні канали України — не рівня презентабельній російській станції.

Компанія Trident, котра сподівається вийти в ефір наступного року, могла б змінити це становище, запропонувавши різноманітні програми українською мовою, ігрові шоу, фільми й телесеріали, придбані на Заході, а також програми, створені в Україні в американському стилі. Пан Бейн переконаний, що швидко зростаючий український ринок реклами дасть змогу компанії Trident скоро відшкодувати свої вклади.

«Файненшл Таймс», 28 червня 1994 р.

Замість коментаря

АПОФЕОЗ БЕЗДАРНОСТІ

Інакше цю, з дозволу сказати, торговельну операцію назвати не можна. Звісно, з нашим ТБ вже сьогодні щось треба робити, щоб припинити отой метушливо- бездумний калейдоскоп «голів, що говорять» і «шароварів, які танцюють». Але, певно, тільки на нашому ТБ, де ті «голови» і «шаровари» продукують, могли додуматися до того, щоб вести переговори про продаж за безцінь на 25 років національного телеканалу, аби тільки, нехай і чужими, англійськими, руками, створити щось путнє, художньо цінне, спроможне конкурувати з останкінськими телепрограмами, та ще й давати якийсь прибуток від реклами.

Звісно, можна зрозуміти й відверто пана Бейна з його надіями швидко відшкодувати збитки, бо 15 мільйонів доларів за телеканал на 25 років — це не просто мало. Це ганебно мало. А якщо взяти й підрахувати вартість реклами, навіть сьогоднішню, то сума пана Бейна окупиться вмить. Зате Україна втратить телеканал не як засіб виробництва інформації, а як могутнє джерело формування масової свідомості, впливу на неї. Хто і як усе рахував, хто і що розраховував, — як і завжди, невідомо. А наслідки можна тільки уявляти.

ГОДІ, БАТЬКУ, ПРОДАВАТИ,

Економічна безпека. Світло й тіні

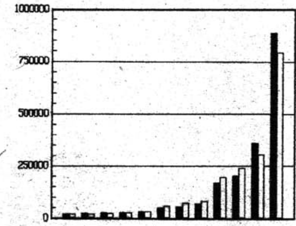
За три роки ми не поступилися своєю державністю, не дозволили посварити народи України, навчилися бути громадянами суверенної держави, ухвалювати рішення, не чекаючи наказів сусіда. З цим можемо привітати себе. Але чи захистили ми свою державу економічно? Чи віддали її на поталу жорстоким економічним штормам, коли все залежить від Його Величності випадку? Втім, не так, мабуть, випадку, як від дій окремих суб'єктів економічних відносин. Це доводить ціла наука про збереження держави в стані спокою, наука — економічна безпека держави. Виникла вона теж не з чистої теорії, а з практики — енергетичних криз 1973 та 1979 років, коли світове товариство переконалося у небезпеці таких шалених криз для всього світу і вирішило запобігати їм, спрямувавши свої зусилля на міжнародну економічну безпеку. Та кожна держава має свої специфічні умови, без врахування яких похибки в рішеннях економічних проблем можуть призвести до повного розладу економіки. Врешті, ми вже стали на такий небезпечний шлях, бо не мали навиків за зовсім нових умов господарювання, не мали системних знань. Вони, зібрані по крихтах, основані на досвіді — й гіркому нашому, і зарубіжному у трансформації до наших умов, — нині, як ковток свіжого повітря, потрібні для реанімації економіки. Саме тому нова генерація управлінців має оволодівати цими знаннями якомога швидше. Над цим, врешті, й працює Інститут державного управління і самоврядування при Кабінеті міністрів України. Серед інших особливою актуальністю вирізняється саме навчання за курсом «Економічна безпека держави». Під такою ж назвою видано підручник для тих, хто навчається за фахом «Службовець державного управління». Він допоможе майбутнім управлінцям, так би мовити, розпізнавати, що є що і хто є хто. Адже спроби поставити Україну на коліна шляхом економічного тиску не припиняються. Звичайно, не відкрито, а у прихованому вигляді. Скажімо, наприкінці 1991 року група «фахівців» за сприяння «лобі» та скорумпованих урядовців провела операцію з порожньою склотарою і отримала мільярди карбованців через... підвищення цін на склотару. Штучно створивши величезний дефіцит (багато часу на підприємства не постачалася закуплена в населення склотара), було досягнуто підвищення ціни в п'ять разів. Чим це обернулося? Збитками державі, зиском для злодіїв.

У Верховній Раді тривали палкі суперечки щодо розміщення замовлення на виробництво української національної валюти — в канадській чи в італійській фірмах. Та ніхто серйозно не проаналізував, наскільки нагальною була потреба в згаданій валюті. Йшлося лише про замовлення. Після тривалих

І ЯК В УКРАЇНІ...

ніяк не відповідає дійсним змінам забезпеченості. Пов'язано це з поступовим наближенням вартості життя в Україні до вартості життя в інших країнах світу. І все. Адже за 62,9 долара в грудні не можна було купити того, що купували за 25,4 долара в січні 1993 року.

Коливання доларового наповнення середньої місячної заробітної плати пов'язані із зростанням безробіття та

обсягу праці низької кваліфікації, а також з врожайним періодом року.

На діаграмі помісячне зіставлення вартості споживчого кошика (чорний стовпчик) з середньою місячною заробітною платою (білий стовпчик).

Як бачимо, середньомісячна заробітна плата не завжди змінюється більше, ніж вартість споживчого кошика. Це свідчить про різкий занепад економічного стану людини у визначені періоди.

Та навіть тоді, коли середньомісячна заробітна плата «встигає» або навіть збільшується швидше, економічне становище людини відстає від рівня забезпеченості. Адже споживчий кошик враховує для однієї людини на місяць харчування (м'ясо, масло, яйця, картоплю, помідори, капусту, цукор і хліб за місячними нормами регулярної армії), а також плату за квартиру та комунальні послуги і вартість місячного проїзного квитка на всі види транспорту, але не враховує потреби в одязі та взутті, в ліках, в послугах зв'язку, в газетах та інших культурно-освітницьких потребах, у предметах особистої гігієни, а також в деяких продуктах, потрібних людині (риба, молочні продукти та ін.).

Протягом 1993 року заробітна плата не встигала за цінами. Зменшувалася купівельна спроможність населення, через що скорочувалося виробництво, що призвело до зростання безробіття.

Збільшення оподаткування імпорту товарів не в змозі підвищити попит на товари місцевого виробництва тому, що цьому перешкоджає низька купівельна спроможність населення. Натомість збільшення імпорту сприяє (через конкуренцію) покращанню якості товарів та зниженню цін.

До того ж значна кількість підприємств (нині тільки 38% промислових підприємств України) працює не на повну потужність або зовсім не працює через брак сировини (здебільшого через продаж її за кордон).

Це означає, що преференції через оподаткування імпорту не принесуть зиску ні економіці країни, ні її мешканцям. Ситуацію можна покращити через реалізацію комплексу заходів та засобів (таких, як скорочення експорту сировини, підвищення податків на посередників і таке інше).

Одним з найважливіших заходів є встановлення державного замовлення з фіксованими цінами, тобто подання допомоги підприємствам через гарантоване замовлення з наданням пільгових кредитів для придбання сировини.

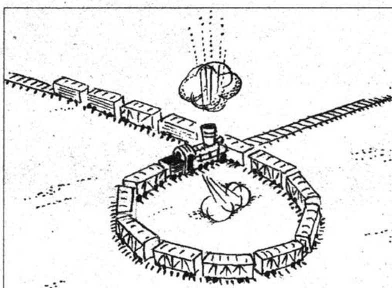
Як бачимо, оптимістичні висновки ООН недостатньо обгрунтовані.

ІЛР, з'ясовується, неспроможний визначити якість життя в нашій країні. Її правильно визначають тільки самі мешканці, які щоденно відчувають на собі зміни стану країни.

В публікації використано матеріали Звіту щодо людського розвитку 1994 року, виданого для Програми Розвитку ООН, а також інформаційного бюлетеня «Україна в цифрах», виданого Міжнародним центром перспективних досліджень.

МАСЛО КАШУ НЕ ПСУЄ...

Засобів механізації в українському селі завжди не вистачало. Особливо для вирощення та переробляння сільгосппродукції. Немає певності, що з'являться вони й завтра.

Років шість тому, ще на зорі так званої перебудови, в Харкові відбулася нарада секретарів ЦК КПРС, керівників великих промислових підприємств, високопоставлених чиновників агропромислового комплексу та голів передових колгоспів, надзвичайність якої полягала в тому, що йшлося не про збільшення випуску тракторів ХТЗ чи розширення мережі м'ясо-молочних комбінатів-велетнів, а навпаки, про потреби налагодити на великих промислових підприємствах випуск невеликих комбікормових заводів, млинів, олійниць, коптильних цехів тощо. Тоді Харків, на думку ЦК, у цьому мав певний досвід. А що все це дійство відбувалося на моїх очах, то для справедливості мушу сказати, що всі учасники тієї наради, починаючи з товаришів Никонова та Лигачова, яким ще «чертовски хотелось работать», і закінчуючи деякими «переляканими» головами колгоспів, дивилися на ті зразки нової техніки скептично і дедалі густіше юрмилися біля «шведських» столів, заставлених пляшками та бутербродами.

Зрозуміло, що гості роз'їхалися, а важлива справа так і не зрушила з мертвої точки. Причин того, певно, багато. Але, на мій погляд, головним гальмом у розвитку малої механізації для села залишалися консервативне мислення тогочасного політичного керівництва та незацікавленість керівництва промислових велетнів у випуску «дріб'язкової техніки». Інша річ, якби це завдання стояло перед невеличкими підприємствами, для яких випуск такої продукції став би сенсом усієї життєдіяльності. Але на той час ми ще до такого розуміння речей не доросли...

Однак навіть сьогодні, коли підприємство уже не під забороною, а начебто, навпаки, під усілякою опікою держави, механізація й технічне оснащення на селі залишається проблемою номер один. Як сенсацію інколи повідомляє місцева преса, та й навіть Українське телебачення, про появу в тому чи іншому селі олійниці, млина або коптильного цеху. Хоч як не парадоксально, а така проста і водночас дивовижна техніка залишається рожевою мрією не тільки бідних, а й відносно міцних господарств, фермерських садиб. За статистикою, такі механізми має один із чотирьох-п'яти колгоспів, а придбати їх хоче майже кожний, не кажучи вже про індивідуалів та фермерів.

І в той же час у Харкові успішно діє років зо три поспіль науково-виробниче колективне підприємство «Екструдер» (з англійської — прес), яке налагодило серійний випуск компактних пресів для переробляння олійних культур і яким, до речі кажучи, немає кращих відповідників на території колишнього СРСР. Підприємство вже випустило понад 300 комплектів прес-екструдерів, зіставлення з якими не витримають традиційні олійниці, бо займають величезні приміщення, де в обслузі цілі бригади, енергомісткі, непродуктивні, ще й олію виробляють недоброякісну. А прес-екструдер, навпаки, можна розмістити на 20 квадратних метрах, він потребує лише одного оператора, споживає учетверо менше електроенергії. Але головна перевага навіть не в цьому, а в тому, що олія з-під цього преса за якістю відповідає світовим нормам; отже, мрія користувачів і споживачів.

Колектив, який розробив і тепер успішно випускає преси для переробки найрізноманітніших олійних культур, створювався не просто. Ентузіасти цієї справи залишили свого часу «теплі» місця і відважилися відкрити свою справу, виготовляти важливі, необхідні в кожному селі, фермерському господарстві, колективному сільгосппідприємстві механізми, які забезпечили б переробляння сировини в кінцевий доброякісний продукт, ефективне господарювання на землі і без будь-яких відходів. Наприклад, макуху, яка залишається із сировини після одержання з неї олії, можна використовувати навіть для відгодівлі молодняка худоби.

У перший рік роботи на орендних площах цехів харківських підприємств (!) було випущено 3 преси. Сьогодні, використовуючи кооперативні зв'язки, науково-виробниче колективне підприємство «Екструдер» опанувало випуск 12 пресів на місяць, виробляючи при цьому ще й запасні частини для традиційних олійниць, зернодробарки для фермерських господарств.

«Екструдер» спроможний збільшити випуск таких пресів у кілька разів. В той же час переважно сільські області України готові їх закуповувати якщо не сотнями, то десятками, бо село, образно кажучи, задихається без такої техніки. Але склалася парадоксальна ситуація: сьогодні всі товаровиробники стали боржниками. Втім, «Екструдер» готовий постачати свої вироби на бартерних, лізингових та інших взаємовигідних умовах.

Продукцією цікавляться не лише в українських селах, а й спеціалісти переробних галузей Угорщини, Болгарії, Чехії, Судану... Прес ЕК-75/1200 запатентовано у Держпатенті України.

... Олія, як то кажуть, в Україні не останній хліб. Навряд чи знайдеться в ній оселя, де не вживали б цього смачного й корисного продукту. Цілком зрозуміло, що більш розвинені країни намагаються закупити харківську технологію виробництва олії — йдеться ж бо про здоров'я нації.

Думаю, що й урядові України варто приділити належну увагу тим підприємствам, які працюють у сфері переробляння сільгосппродукції. Тим більше, що, на жаль, у нас останнім часом дедалі менше стає того, що треба переробляти і чим переробляти. Сьогодні такі підприємства, як «Екструдер», ще якось тримаються на плаву, навіть розвиваються, оперативно реагуючи на вибагливі запити ринку. Як складеться доля у них завтра — залежить насамперед від властей. Питання просте і відповідь має бути ще простіша — бути чи не бути.

Микола КОСИЙ.

Харків.

НІЧИМ ЗДАЧІ ВЖЕ ДАВАТИ

дебатів перемогу святкували канадці. 39,4 мільйона доларів було витрачено на виробництво гривні. За контрактом замовлення мали виконати у травні, а завершилася робота в жовтні. Зроблені гроші на той час уже знецінилися: інфляція зробила їх зайвими. Неважко підрахувати, що Україна втратила від цієї справи «фахівців» понад 150 мільйонів доларів (адже за час, що минув, гроші мали принести прибуток, за підрахунками фірми «Алькор», по 10 відсотків щомісяця).

Нині маємо свою фабрику з виготовлення грошей, а гривня невідомо коли буде введена.

Або ось приклади постачання пального із стратегічного запасу України за кордон, живлення за рахунок України економік інших держав шляхом вивезення капіталів. В 1992 році, за статистичними даними, з України було вивезено продукції на 7 мільярдів доларів, а державна казна від цього отримала лише 160 мільйонів доларів. Як на мене, то і з парламентськими виборами вилітають чималі гроші. Можливо, якщо люди не хочуть обирати, треба скоритися їхньому бажанню і зменшити кількість мандатів Верховної Ради на кількість необраних. А Верховна Рада нового скликання вже показала свою здатність плідно працювати тією кількістю, що є.

Читач скаже: а мені що від того? От і Президент каже, що нині зростає увага до забезпечення безпеки людини. Але не тільки завдяки більш плідній боротьбі з хуліганами або рекетирами, а завдяки посиленню боротьби з тіньовою економікою, яка завдає великої шкоди економічній безпеці держави. А кожного з нас це аж ніяк не обходить. Нестача енергоносіїв, що їх «тіньовики» продали за кордон, примусить взимку знизити температуру повітря в вашому помешканні. Вивезення з країни із зменшенням ввезення скоротить ваші можливості щодо придбання одягу, взуття, продуктів, зменшить вагомість вашої заробітної плати або пенсії через зростання цін на товари. Все взаємопов'язане. Ось дехто не цікавиться курсом валют, бо, мовляв, не має її. А скільки в цих курсах закладено інформації про економіку держави! Адже банки, які встановили неправильний курс українського карбованця до російського рубля, завдали нашій державі непоправної шкоди. Через це Україна опинилася в боржниках і, на жаль, ще довго перебуватимемо в такому стані. Тому «Росгазпром» вимагає віддати йому борги через 30 відсотків акцій «Укргазу», тобто поглибити залежність економіки України від Росії. А ми ж прагнемо бути економічно міцними. І держава наша може бути такою. Врешті, вона не з бідних. Бо й після шаленого пограбування не здалася. А захистити її ми повинні самі. Коли припинимо продавати все — від честі особистої до інтересів загалу.

Геннадій ПАСТЕРНАК-ТАРАНУШЕНКО,
кандидат економічних наук.

Київ.

Кожній жінці можу сказати:

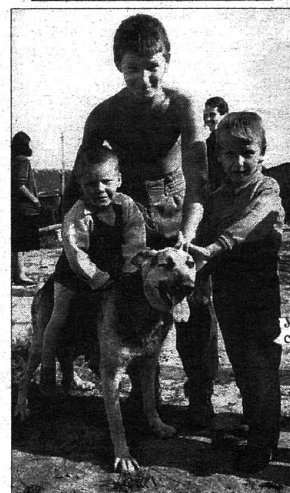

«Щастя — це коли багато дітей», —

вважає Софія Мусіївна Фень, яка народила й виростила 18 дітей — 13 синів і 5 дочок

Ще донедавна всі діти жили при батьках у старій дерев'яній хатині, яку разом з їхнім народженням добудовували новими кімнатами. Першою ластівкою вилетіла з батьківського гнізда найстарша, Світлана, яка за п'ять років шлюбного життя подарувала батькам четверо онуків. «В мене пішла, — гордовито мовила Софія Мусіївна. — А я вдалася в свою маму. В моїх батьків було дванадцятеро дітей, серед них я — найстарша. Коли ми з чоловіком ставали на шлюбний рушничок, то нам усі бажали щастя. Я тоді ніяк не могла зрозуміти, що це таке. Лише тепер кожній жінці можу сказати, що справжнє щастя — це коли багато дітей. Часом хочеться, щоб їх у мене було більше...»

Місяць тому в сім'ї справили два весілля. Андрій одружився з дівчиною з Санкт-Петербурга, де вони живуть тепер. Ігор побрався з болгаркою Майєю. Познайомилися під час навчання в Московській духовній семінарії. Молоде подружжя живе поки що біля батьків, але, як сказала Майя, скоро поїдуть до Болгарії, бо там краще жити. Гостює у Фенів і рідна сестра Майї — Камелія.

Віктор служить в українському війську. А ще вдома — Петро, Люба, Сергій, Василь, Надя, Анатолій, Галина, Олег, Віра, Павло, Мусій, Володя, Вадим і найменшенький трьохрічний Віталій. Коли ми завітали до цієї великої родини, подвір'я біля нової хати цвіло червоними, блакитними, зеленими — кофточками, спідничками, білими в смужечку сорочечками... Біля хлівця стояло сім велосипедів. На картопляному полі, що поруч, дзвеніли коси: Ігор, Сергій та Анатолій косили сухе картоплиння. Готувалися копати картоплю, яка цього літа значно раніше дозріла. Менші Галина, Олег, Віра, Павло і Мусій допомагали батькам поратися в хаті.

А нова хата у Софії Мусіївни і Йосипа Тихоновича Фенів та всіх їхніх дітей велика, двоповерхова, на вісім кімнат, з ванною, усіма комунальними зручностями. Два роки тому почали зводити цей гарний будинок. В незалежній Україні нова місцева влада посприяла, щоб багатодітна сім'я — найбільша сім'я в Європі — мала нормальне житло. Для цього в центрі села виділили ділянку землі, закріпили будівельну організацію. І закипіла робота. Вже поштукатурені стіни, прокладено сантехніку, чавунні батареї для опалення. Йосип Тихонович показав простору кухню, в якій — велика піч, кахлем обкладена.

— Копія такої, яка стоїть у нашій старій хаті, — розповідав господар. — Скрутно в нас із дошками на підлогу. Дорогі вони, грошей таких нема.

— Хочеться зимувати в новій хаті, — додала господиня. — Спасибі, нам допомагають, світ не без добрих людей. З фонду гуманітарної допомоги одяг завозять, інші речі. Діти, слава Богу, здорові, роботящі. Є в нас підсобне господарство, маємо велику теплицю... Дві корови, свині, кури, як у селі. Даємо собі раду. І радіємо, що живемо у вільній Україні, маємо надію, що буде ліпше, що наші діти житимуть краще від нас. Аби Бог дав усім нам здоров'я.

За останні два роки я вже двічі побував у цій сім'ї. З приємністю можу сказати, що не чув ні від батьків, ні від їхніх дітей якихось особливих нарікань на життя, якогось невдоволення чимось. Так, проблем і клопотів у цієї сім'ї вистачає. Але доброти, смиренності і терпіння — чи не найбільше. Понад усе в сім'ї панує культ поваги до старшого і найменшого. Батьки виховують дітей, а діти — батьків. Одне ціле — сім'я, для яких мама — це свята ікона, на яку моляться. Дещо ніяковіючи, Софія Мусіївна призналася, що від кожної своєї дитини вона не чула грубого слова, неповаги до себе. Ось така подробиця. У кімнатах старої хати, де навіть проходи заставлено ліжками, — чисто, прибрано, затишно. На стінах цвітуть рушники, килими, подушки на ліжках... Уявляєте, Софія Мусіївна встигає ще й вишивати! Єдина в цієї жінки була скарга: школу в селі потрібно будувати, бо ніде дітям вчитися.

Справді, школа в цьому селі вкрай потрібна. Село Карпилівка — велике, 1800 жителів. У селі — 338 дітей шкільного віку, які навчаються в шести приміщеннях. По кілька класів у сільській Раді, дитсадочку, в медпункті. Першокласників набралося на три класи. Тут щедрі люди на любов. Голова місцевої сільської Ради Ганна Веремій розповіла, що в Карпилівці живуть 20 сімей, в яких є по 10 дітей і більше. А таких сімей, в яких по п'ятеро дітей і більше, — 104. В селі щороку народжується 50—55 дітей, відбувається 18—20 весіль. І в такому селі нема школи. Тільки у Фенів 7 школярів.

Саме ця проблема, де і як вчитимуться тут діти, привела до Карпилівки новообраних заступника голови Волинської обласної Ради Сергія Шевчука і голову Ківерцівської райради Григорія Павленка. До речі, перший за фахом — лікар, другий — вчитель. Звісно, не могли ці керівники обминути і сім'ю Фенів. Гості привезли подарунки: 18 рушників, цукерки, одяг, взуття... А найбільше — надію, що нова влада допоможе грошима в закінченні будинку для найбільшої сім'ї не тільки в Україні. Сергій Володимирович так і сказав: «З позабюджетного фонду обласної Ради буде виділено відповідні кошти». Повіримо, що так і буде.

Біля старої хати, де на двох стовпах — буслячі гнізда, де скрипить над криницею коловорот, Софія Мусіївна пригощала нас студеною водою. І журилася жінка, як то воно буде, коли сім'я переселиться до нового будинку, а бусли залишаться на старому місці.

Мабуть, не варто переживати. Лелеки знають, де їм селитися. Вони люблять добрих людей. Тим більше, що сини з сім'ї Фенів уже готують їм місце для гнізда біля нової хати. Бо на цьому подвір'ї ще буде багато весіль...

Богдан БЕРЕКЕТА.
Волинська область.

Фото Миколи ЗІНЧУКА.

Легенди й будні острова Ахілла

(Початок на 4-й стор.)

стежачи локаторами за небом. Ні тобі звичних в інших місцях звільнень, ні зустрічей із знайомими, друзями, ні телефонного дзвінка до рідної домівки. Не обізлився б хто, не зірвався... Тим більше, що й побутові негаразди, коли відверто, бува заїдають. Все ж, як мовиться, автономне: воду, харчі, паливо, такі-сякі речі щоденного вжитку, багато іншого треба і передбачити, і вчасно завезти. Щоб потім розумно, ощадливо використати. Тут уже не побіжиш до найближчого магазину чи харчевні, навіть будучи офіцером чи прапорщиком, і, маючи гроші в кишені, не звернешся до когось з високого начальства: виручайте, мовляв. Усе має бути своє, гарнізонне. Отож доводиться займатися і натуральним, так би мовити, господарством: від риболовлі до випікання хліба.

— І з чиїх же це рук він отакий духмяний та смачний? — поцікавився я під час обіду, яким пригостили на острові. — Не інакше, як когось з професійних пекарів на службу спеціально призвали.

— Не вгадали, — посміхається Трясцин — молодший сержант Сергій Павелко, з яким ви щойно знайомилися, набув цього фаху вже тут, на острові, — від свого попередника.

А що самому залишилося служити лиш кілька місяців, то тепер передає свої навички іншому, з нового призову. Втрачати тут наступність не можна. Як, до речі, й у всьому іншому.

Тут, на невеличкому острові серед безмежжя моря, де лише кілька десятків чоловік і знайомство з ними якесь не таке, як у метушні «великої землі»: кивнув там комусь досі незнаному, а через півгодини, бува, вже й ім'я його забув. А як забути того ж Сергія Павелка з Дніпропетровська, коли вдихнув ти аромат ним спеченого хліба, коли засмаглий, усміхнений, на запитання, як переносить тягар острівного життя, бадьоро відповів: «Усе нормально. Комусь же й тут треба служити». Чи, скажімо, молоду сім'ю так-так є тут і кілька сімей, що не захотіли полишати одне одного бодай на оті два роки) Сидорових: Олександр, Оксана, їхній трирічний син Сашко? Випускник армійського вузу та його дружина-медсестра разом з малюком прибули сюди з Києва, вже рік на Зміїному. Листи ідуть довго, відправляють і одержують їх тільки з оказією, коли вертоліт сяде чи якесь судно зайде, отож, попрохали, подзвоніть рідним, скажіть, що в нас усе гаразд, що чекаємо в гості.

— Як, сюди, на Зміїний?

— Авжеж, — сміються.

З'ясувалося, таке тут цілком можливе. То колись Зміїний був засекречений, що про таке й не вели. А тепер ось і до Олександра Трясцина дісталися з «великої землі», поки шкільні канікули, дружина Люба з двома дочками — Юлею та Настею. Й до декого іншого гості завітали.

— У нас же море чисте, пляжі не переповнені, — кажуть військовики.

— То чому б не скористатися? Службі це не завадить, навпаки — веселіше її нести...

Що ж, це, мабуть, теж слугує отому мікрокліматові, про який говорив начальник гарнізону. До того ж члени сімей військовиків — не єдині цивільні на острові. Найчастіше тут бувають археологи: досліджують передусім якорі прадавніх часів, монети, кераміку, інші речі людської культури двохтисячолітньої давності. Заходять, бува, під час несподіваного шторму рибалки. Добре, що тут на всі випадки є де сховатися: коли північний вітер — у Південній бухті, біля так званого Золотого пляжу (тут свого часу знайшли чимало монет), а коли південний — у Північній бухті, на Місячному пляжі. Є ще й третя, Східна бухта — Дамський пляж. І тільки західний берег, вважай, неприступний — тут височіє над морем тридцятиметрова кам'яна стіна.

Дуже навіть може бути, що незабаром з'являться на Зміїному й геологи. Власне, колись, за часів Союзу, вони тут уже бували: позалишали в кількох місцях — на березі, у воді — металеві бурові конструкції, вже іржаві тепер — ото й уся пам'ять. Тепер є всі підстави сподіватися, що наслідки відвідин мають бути іншими. На Чорному морі за допомогою геофізичних методів виявлено ряд досить перспективних, як стверджують фахівці, газоконденсатних родовищ, деякі з них уже експлуатують. Є тут і нафта. Це засвідчує, зокрема, практика сусідів — румунів. Саме в безпосередній близькості від Зміїного, одразу за лінією кордону, виявили вони велике промислове родовище нафти — Лебедя, встановили там платформи й ведуть добування цінної сировини. А в нашому секторі моря, за наявності в колишньому Союзі Тюмені й інших нафтоносних районів, до серйозних розвідок все руки не доходили. Нині ситуація змінюється: державна організація «Одесморгеологія», не маючи власного сучасного устаткування, уклала угоду з американською компанією «Вестерн Джеофізікал» і тепер на її спеціалізованому судні разом з її фахівцями веде розвідку, нагромаджує інформацію. Вона подає надії і, очікують, дасть і нам згодом з надр Чорного моря нафту й газ, які тепер в Україні такі дефіцитні. І острів Зміїний, цілком імовірно, може опинитися в центрі цих не рядових для долі нашої держави подій...

А поки що він, націлений в небо локаторами, стереже наш повітряний простір. Та ще — посилає в морську далечінь сигнали маяка, спорудженого, як твердять, на фундаменті отого прадавнього храму Ахілла. Вказує, як колись робив це легендарний давньогрецький герой, найбезпечніший шлях мореплавцям.

Георгій ВОРОТНЮК.

Одеса.

Спочатку було слово...

(Початок на 6-й стор.)

Але насправді такою хворобливістю визначаться одиниці. Більшість всерйоз не сприймає ні закликів до самоізоляції, ні лементування про насильну українізацію. Вже хоча б тому, що за «застою» в Житомирі не було жодної російськомовної газети, а тепер вибирай, яка більше до вподоби.

Водночас не можна не помітити й того, що в багатьох досі не розвіялося уявлення, що українська — мова «для хатнього вжитку». Приклад — оголошення в газетах. Чомусь люди досі бояться, що коли напишуть в україномовному виданні «продається хата в селі», а не «продается дом», покупців менше буде. А що вже казати про комерційні структури...

Та наше сьогодення таки справді — час парадоксів. Ось оголошення в газеті: «Приватна підготовча школа оголошує набір дітей 6 років для вивчення української мови, арифметики, англійської мови, основ естетичного циклу. Набуті знання допоможуть вашим дітям вступити до першого класу престижної школи». Одна з таких «престижних» шкіл — двадцять третя. Її закінчили двоє моїх старших. Хоча англійську вивчають тут з першого класу і брали тоді всіх охочих, у класах, як у всіх україномовних школах, було незрівнянно менше учнів, ніж у переповнених російськомовних. А знайомі ще й дивувалися, чому віддав дітей до української школи. Тоді під час спорудження кожного нового приміщення міськвно засипали вимогами: тільки російська мова викладання. В іншій спецшколі російсько-англійській, вразив тоді такий факт: батьки подали безліч заяв з проханням увільнити дітей від вивчення української, що особливо уразило.

А під час цьогорічного набору першокласників директор школи № 23 Ніна Купрійчук поскаржилася: хтось пускає чутку, нібито за прийом і тестування беремо 50 доларів. Причина появи такого поголосу виявилася простою — школа вже вочевидь не могла прийняти всіх охочих, хоча класи тепер заповнені максимально, і довелося відмовитися від прийому шестиліток, щоб перетворити спальні в додаткові класні кімнати...

Як свідчить довідка, підписана заступником голови обласної Ради, 85 відсотків населення області — українці, 8 — росіяни, 4,5 відсотка — поляки. Хоча останнім часом з'явилося багато нових українських шкіл, російською мовою навчається більш як третина учнів. Але цей відсоток поступово зменшується.

Раніше в Житомирі російськомовні школи значно переважали. За попередніми підрахунками, їх мало залишитися чотири.

— Але ми побачили, що падає популярність школи № 25, хоч вона — в самому центрі міста і дає поглиблені знання з математики, — розповів завідувач міського відділу освіти Федір Пендерецький. — Причина — в російськомовному статусі. Тому вирішили цьогорічний прийом зробити змішаним, а з наступного року всі перші класи тут будуть україномовні. Натомість за бажанням батьків дві школи в мікрорайонах міста будуть не україномовні, а змішані. Це полегшить батькам-росіянам здійснити їх законне право — навчати дітей рідною мовою.

Між іншим, російськомовними залишаються ті престижні школи міста, де учні поглиблено вивчають англійську й образотворче мистецтво.

— Чи є проблеми?

— Перехід на українську відбувається поступово, починаючи з першокласників, але в школах є немало також старшокласників, де і діти, і вчителі готові перейти на рідну мову, — каже Федір Пендерецький. — Але бракує підручників. Дуже хотілося б, щоб на це звернуло особливу увагу Міністерство освіти.

Чи не перебільшує освітянський керівник потягу до навчання українською мовою? В кабінеті директора однієї із шкіл довелося стати свідком цікавої сцени. Мати привела сюди свою семилітню доньку, щиро зізнавшись, що українською та знає тільки «Добрий день» та «До побачення». Директорові довелося умовляти відвідувачку: до групи шестиліток ще взяли б, щоб усунути прогалину, яку допустили в сім'ї, а тепер дівчинці краще піти до російськомовної школи.

Переконливішими за будь-які соціологічні дослідження є рейтинги різних спеціальностей серед цьогорічних абітурієнтів педінституту: українська філологія значно випередила російську за кількістю заяв, поданих на одне місце. А найбільш невезучою виявилася спеціальність «російська та німецька мови»: лише шість заяв на дванадцять місць.

Натомість різко зріс престиж польської мови. В обласному центрі її можна вивчати вже в кожній третій школі, чимало таких класів та груп і в інших населених пунктах. Викладання ведуть кілька педагогів, які приїхали з Польщі, інші вчителі одержали відповідну підготовку в цій країні. Цього року випускники вже вчетверте проходили тестування на право вчитися в польських вузах. Успішно витримали його чотирнадцять чоловік.

Діє в Житомирі й національна єврейська школа.

...Знову згадується кипіння пристрастей 1988—1989 років. Нині час не емоцій, а спокійної, виваженої роботи. От недавно привернула увагу кіноафіша, на якій було виписано загадкову назву фільму «Ревітний вогонь». З'ясувалося, що так оригінально переклали з російської «Ревущий огонь». Подумалося: а чи будуть тонко відчувати рідне слово ті, хто сьогодні йде до першого класу, якщо їх учитимуть по-старому?

Житомирська школярка, яка рік навчалася в американській школі, повідала цікавий факт: американських старшокласників на уроках рідної для них мови зобов'язують щотижня завчати десять слів, щоб розширити словниковий запас. Коли так роблять в одномовній атмосфері, то як цей досвід знадобився би в умовах реальної двомовності, гірше того — суржика, який заполонив навіть телеефір...

Та найголовніше все-таки — не допускати спалаху навколомовних пристрастей. Бо декотрих тягне на це. Мова є і має бути передусім засобом спілкування і взаєморозуміння, а не роз'єднання.

Олексій КАВУН.

Житомир.

Футбол

«Динамо»: проти «Сілкеборга» із болільниками,
які потім можуть побачити у Києві «Спартак» і «Баварію»

Чемпіонат країни. Вища ліга. 7 тур. Кривбас — Карпати — 1:0(0:0). 6000 глядачів. Гол: Пантилов, 82. Торпедо — Прикарпаття — 2:0 (1:0) 6000. Ралюченко, 34 (1:0), Ю.Бондаренко, 85 (2:0). Евіс — Шахтар — 1:6 (1:2) 8000. Забранський, 5 (1:0), Ателькін. 23 (1:1), Бабій, 43 (1:2), Петров, 50 (1:3), Петров, 80 (1:4), Орбу, 83 (1:5), Шищенко, 85 (1:6). Кремінь — Таврія — 1:1 (1:1) 7000. Фурсов, 19 (0:1), І.Карпонай, 35 (1:1). Нива (Тернопіль) — Чорноморець — 0:2 (0:0) 15000. Парахневич, 60 (0:1), Парахневич, 84 (0:2). Нива (Вінниця) — Дніпро — 0:2 (0:1). 10000. Коновалов, 41 (0:1), Фінкель, 83 (0:2). Волинь — Динамо — 2:2 (1:1). 6200. Круковець, 27 (1:0), Джишкаріані, 41 (1:1), Ломакін, 49 (2:1), Михайленко, 72 (2:2). Темп — Металург — 4:0 (1:0). 8000. Травін, 37 (1:0), Т.Капанадзе 48, з пенальті (2:0), А.Капанадзе, 85 (3:0), Т.Капанадзе, 88 (4:0). Верес — Зоря-МАЛС — 3:0 (0:0). 10000. Танасюк, 52 (1:0), Свистунов, 55, з пенальті (2:0), Паляниця, 78 (3:0).

Неважко було уявити, що «Шахтар» і «Динамо», які готуються до матчів єврокубків, намагатимуться провести останні репетиції у бойовому настрої. Правда, для чемпіона гра у Луцьку видалася важкою. Киянам доводилося наздоганяти господарів, які двічі вели у рахунку. Знову їх виручив Михайленко.

Схоже, «Ліллестрем» так розлютив «Шахтар», що він вдруге відіграється за невдачу у Норвегії на українських клубах. Цього разу «жертвою» гірників став «Евіс». «Шахтар» за два матчі провів 10 м'ячів у ворота суперників. Чи вистачить у нього цього запалу на повторний матч з «Ліллестремом», який відбудеться сьогодні?

З інших матчів привертає увагу тернопільський. Леонід Буряк, який ще недавно очолював «Ниву», тепер приїхав до Тернополя з «Чорноморцем», де втілює свої тренерські концепції. Звичайно, глядачі підтримували своїх улюбленців, але нова команда Буряка виявилася сильнішою.

У чемпіонаті впевнено лідирує «Шахтар» — 19 очок. У «Дніпра» — 16, «Динамо» і «Вереса» — по 14, «Чорноморця» і «Таврії» — по 13.

Серед бомбардирів лідирують вінничанин Нагорняк та Петров з «Шахтаря», на рахунку яких по 7 м'ячів.

Після цього туру наш чемпіонат взяв таймаут. Це пов'язано з підготовкою збірної України до першого офіційного матчу з командою Литви, який відбудеться 7 вересня.

А завтра київське «Динамо» проведе дуже відповідальний матч з датським «Сілкеборгом». Тільки перемога виведе киян у Лігу чемпіонів. І дуже хотілося, щоб у святковий день «Динамо» порадувало українських болільників. Але для цього прихильникам команди треба прийти на Республіканський стадіон, щоб підтримати «Динамо». Тоді ми зможемо подивитися матчі киян із «Спартаком», «Баварією» і ПСЖ (Париж). Погодьтеся, для цього варто по-справжньому повболівати 24 серпня за своїх, як це робили «фани» датської команди у Сілкеборзі. Але ми маємо чудову можливість виставити на Республіканському стадіоні більш потужнішу і чисельнішу болільницьку команду. Скористаймося цією можливістю?

Олександр ВОЛОДИМИРОВ.

З днем народження, Україно!

Вітання від офіційного представництва Apple в Україні!

Ми теж молоді! Ми сміливо дивимось у майбутнє! Давай зростати та мужніти разом!

Перша і єдина у світі україномовна операційна система фірми Apple — це україномовне системне програмне забезпечення, українська клавіатура, перекладена документація, українські системні шрифти та україномовні версії популярних пакетів програм, таких як ClarisWorks 2.0, WinType та PageMaker 5.0. У 1993 році Macintosh було визнано найкращим комп'ютером для освіти в Україні.

Apple Computer

Macintosh — це Ваші нові можливості!

CDV Apple Computer IMC

м. Київ-62, а/с 193, тел.: (044)442-9225, факс: 443-1201

Официальный представитель Горьковского завода «ПО ГАЗ» и ГП «Москвич» (АЗЛК)

Предлагает со склада в Киеве:

АВТОБУСЫ

КАВЗ-3976
(пассажирские и грузопассажирские)
ПАЗ-3205

МИКРОАВТОБУСЫ *РАФ*

ГРУЗОВЫЕ АВТОМОБИЛИ

КамАЗ-5320
КамАЗ-55111
(самосвал)

ЛЕГКОВЫЕ АВТОМОБИЛИ

Москвич 2141-S

Москвич-2335 пикап
(с тентом или без него)

ИЖ-2715

ГАЗ-31029
ГАЗ-31029 (51 комплектация)
ГАЗ-310240 (представительская)

ЗИЛ-130 (дизель)
(автофургоны промтоварные и изотермические)
ЗИЛ-130

А также прицепы к легковым автомобилям.

Телефоны в Киеве:
(044) 264-74-42
264-96-69
тел./факс 264-24-05

МЕЛКООПТОВАЯ ДОПРОДАЖА

CMS 118

ЭЛЕКТРОННЫЕ КАССОВЫЕ АППАРАТЫ ЯПОНСКОЙ ФИРМЫ ROYAL®

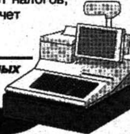
ИМЕЕТСЯ
- Разрешение Главной Государственной налоговой инспекции № 73 от 2.06.94
- Сертификат (Заключение о соответствии) КНПО "Электронмаш" № 90 от 19.05.94

ДОПРОДАЖА CMS-118 по отличным ценам

	USD	Тыс. крб
опт (>25)	242	12584
розница	286	14872

Оплата — карбованцы
Гарантия — 1 год

Электронные кассы CMS 118 обеспечивают:
— печать даты и времени покупки на чеке;
— сохранение финансовой информации в памяти после отключения питания;
— автоматический подсчет налогов;
— полный финансовый отчет по всем проводимым операциям.

Мы сами обучаем персонал работе на электронных кассах и поставляем расходные материалы в течение всего срока эксплуатации

МАК Киев (044) 517-1529
РЕНОМЕ Ровно (0362) 26-44-55
КНЯЗЬ Львов (0322) 63-65-84
ДИАДЕМА Хмельницкий (03822) 5-95-22

AKTMASTER 94 & MAK

НЕМЕДЛЕННАЯ ПОСТАВКА СО СКЛАДА!

Организация реализует со склада в г. Днепропетровске

АВТОШИНЫ

для грузовых и легковых автомобилей, сельхозтехники, погрузчиков, мотоциклов. Самовывоз и вагонные поставки.

Тел.: (0562) 445-448, 446-464, 440-044. Факс 442-406.

Ставим в известность всех заинтересованных лиц, что в отношении общества с ограниченной ответственностью «Спутник» (343400, Донецкая обл., г.Артемовск, ул. Тевосяна,62, р/счет 467483 в Артемовском отделении Проминвестбанка, МФО 334583) Донецким областным арбитражным судом (340105, г. Донецк, б.Пушкина,34) возбуждено дело о банкротстве № 83/5— 23.

Цель данного объявления — выявление всех кредиторов предприятия и возможных санаторов.

АВТОМОБИЛЬ **ŠKODA**

Volkswagen Group

Безопасность, комфорт, надежность, скорость

Шестилетняя гарантия против проржавения
Обеспечение запасными частями
Сервисное обслуживание
Гарантия в течение года

Приобретая автомобиль «Шкода»
Вы экономите на бензине и запасных частях

А/О «НЕКОС» (044) 224-31-03, 224-11-53

Продажа со склада в Киеве. Форма оплаты любая

SHARP
КОПИРОВАЛЬНАЯ ТЕХНИКА

НАИЛУЧШЕЕ СООТНОШЕНИЕ ПОКАЗАТЕЛЕЙ КАЧЕСТВО / ЦЕНА

Копировальные аппараты Sharp надежные, удобные, неприхотливые.
Дешевле аналогов других известных производителей.
Высокое качество копирования.
Гарантированный сервис и поставка расходных материалов.

ПРИГЛАШАЕМ К СОТРУДНИЧЕСТВУ ДИЛЕРОВ
ФИРМА"КАСКАД"- ОФИЦИАЛЬНЫЙ ДИСТРИБЬЮТОР ФИРМЫ SHARP

- Предоставляем информационную, маркетинговую и рекламную поддержку.
- Обучаем Ваш персонал.
- Поставляем расходные материалы.

Копировальная техника Sharp - стабильный и долгосрочный бизнес.

г.Киев, б. Дружбы Народов, 19
тел. (044) 2618131, 2695083
Факс (044) 2695192

ПРЕДСТАВИТЕЛЬСТВА :
г.Киев "Каскад-сервис" (044) 452 69 23
г.Киев "Каскад-Киев" (044) 446 88 26-сервис,ремонт
г.Севастополь "Южный Каскад" (0692) 24 20 56,36 06 98
г.Днепропетровск "Каскад-Днепр" (0562) 45 54 01
г.Черкассы "Каскад - Черкассы" (0472) 45 04 45
г.Луцк "НПП Каскад" (0322) 422 55

Фирма «Ятрань» реализует пишущие машинки с любыми шрифтами.

Телефоны:
в Киеве (044) 412-16-70;
в Черкассах (0472) 47-43-22;
в Глухове Сумской обл. (05444) 2-51-47;
в Чернигове (04622) 7-36-72

Вниманию руководителей транспортных предприятий

Предлагается со склада в г.Чернигове:

— газовое оборудование для работы автобусов и грузовых автомобилей на сжатом газе, который в 4—5 раз дешевле бензина. В комплекте 8 облегченных баллонов, что позволяет переоборудовать пассажирские автобусы;

— дизельные двигатели Д-245 с турбонадувом, 110 л.е., используются для переоборудования на дизельное топливо автомобилей ЗИЛ, ГАЗ.

Обращаться по телефону: 8-04622-3-45-53.

«Научно-производственное коммерческое предприятие «БКФ»

Изготовит из полиэтилена: пленку, пакеты хозяйственные, обложку, мешки, вкладыши, пробку винную, коньячную, взрывную колбу.

Г.Рубежное, (06453) 5-21-61, 5-50-37, т./факс 5-14-71.

ШИНЫ
Для всех видов транспортных средств

Отгрузка вагонными нормами по ж/д
Самовывоз со склада в Днепропетровске
Доставка за счет заказчика автотранспортом

ВАША ГАРАНТИЯ - наш 3-х летний опыт работы на рынке!

Наш р/с № 467616 в "Южкомбанке" г. Днепропетровска, МФО 305266

город КИЕВ пр-т ПОБЕДЫ 11 офис 20 т/ф. 274-0282

TRUST COMPANY

ПРЕДЛАГАЕМ
МАЗУТ. ДИЗТОПЛИВО

СЕЛЬХОЗ ПРОДУКТЫ
ЗАКУПАЕМ

БЫСТРО И КОНФИДЕНЦИАЛЬНО

Реклама в газеті «Голос України» Телефон 441-89-34. Факс 449-85-62.

Донецкое областное управление Пенсионного фонда Украины сообщает, что арбитражным судом Донецкой области возбуждено дело № 58-5/23 от 30.06.94г. о банкротстве шахты 1/3 «Новогродовская» (бывшее шахтоуправление «Новогродовское»), юридический адрес: 342442, г.Новогродовка, Донецкой области.

Банковские реквизиты — расчетный счет № 205605 в Селидовском отделении акционерного коммерческого Проминвестбанка, МФО 334312.

Арбитражный суд принимает заявления кредиторов и возможных санаторов в течение месяца со дня опубликования этого объявления по адресу: 340105, г. Донецк, бульвар Пушкина,34.

Вниманию руководителей предприятий и организаций!

Только у нас в Украине постоянно реализуется шпагат полипропиленовый, используемый как в сельском хозяйстве для заготовки кормов, так и в других отраслях народного хозяйства как упаковочное средство.

Объем поставок неограничен. Ждем ваших заказов.

Тел./факс /031-22/ 2-27-69 .

Предприятие из Н.Новгорода приобретет продукты питания украинского производства.
Желательна оплата по факту.
Тел.: (8312) 39—87—61, 37—04—20.

Рабочая одежда

Предприятие производит и реализует спецодежду:
— костюмы хлопчатобумажные;
— куртки ватные;
— рукавицы с брезентовым наладонником.
Тел.: (044) 244-08-53, 220-97-04.

Услуги посредников вознаграждаются.

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

ПРО АМНІСТІЮ З НАГОДИ ТРЕТЬОЇ РІЧНИЦІ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

У зв'язку з третьою річницею незалежності України, керуючись принципами гуманізму та відповідно до пункту 11-1 статті 114-5 Конституції України **постановляю:**

1. Звільнити від покарання у вигляді позбавлення волі, позбавлення волі умовно з обов'язковим залученням до праці та від інших покарань, не зв'язаних з позбавленням волі, засуджених за злочини, що не є тяжкими (крім випадків, коли їх дії спричинили загибель кількох осіб):

а) неповнолітніх;

б) жінок, які мають дітей віком до 16 років або дітей-інвалідів;

в) чоловіків, які мають дітей віком до 16 років або дітей-інвалідів, мати яких померла або позбавлена батьківських прав;

г) вагітних жінок;

д) учасників Великої Вітчизняної війни, учасників війни в Афганістані та воєнних конфліктів в інших зарубіжних країнах;

е) чоловіків віком понад 60 років та жінок — понад 55 років;

ж) інвалідів першої і другої груп;

з) осіб, які брали участь у ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС.

2. Звільнити від покарання осіб, які підпадають під дію статті 1 цього Указу, засуджених за тяжкі злочини до позбавлення волі на строк до трьох років включно, якщо на день набрання чинності Указом вони відбули не менше однієї третини призначеного строку покарання.

3. Звільнити від покарання осіб, крім зазначених у статті 1 цього Указу, засуджених до позбавлення волі умовно з обов'язковим залученням до праці, якщо на день набрання чинності Указом вони відбули не менше однієї третини призначеного строку покарання, а також умовно звільнених з місць позбавлення волі з обов'язковим залученням до праці, якщо на день набрання чинності Указом вони відбули не менше половини призначеного строку покарання.

4. Звільнити від покарання осіб, які не підпадають під дію статті 1 цього Указу, засуджених за умисні злочини, що не є тяжкими, на строк до трьох років позбавлення волі включно, якщо на день набрання чинності Указом вони відбули не менше однієї третини призначеного строку покарання.

5. Звільнити від покарання осіб, які не підпадають під дію статті 1 цього Указу, засуджених за злочини, вчинені з необережності (крім випадків, коли їх дії спричинили загибель кількох осіб), на строк до семи років позбавлення волі включно, якщо на день набрання чинності Указом вони відбули не менше однієї третини призначеного строку покарання.

6. Звільнити від покарання засуджених до виправних робіт без позбавлення волі.

7. Звільнити від покарання осіб, засуджених за злочини, що не є тяжкими, до направлення в дисциплінарний батальйон, якщо на день набрання чинності Указом вони відбули не менше однієї третини призначеного строку покарання.

8. Звільнити від покарання осіб, засуджених умовно, а також засуджених до позбавлення волі з відстрочкою виконання вироку, якщо ці особи не були направлені в місця позбавлення волі.

9. Закрити слідчі справи і справи, не розглянуті судами, про злочини, вчинені до набрання чинності цим Указом особами, які підлягають звільненню від покарання відповідно до статті 1 цього Указу.

10. Скоротити невідбуту частину покарання наполовину особам, які не підлягають звільненню від покарання на підставі цього Указу:

а) військовослужбовцям, засудженим до направлення в дисциплінарний батальйон;

б) засудженим до позбавлення волі умовно з обов'язковим залученням до праці та умовно звільненим з місць позбавлення волі з обов'язковим залученням до праці;

в) засудженим, які вчинили злочини з необережності та які на день набрання чинності Указом відбули не менше однієї третини призначеного строку покарання.

11. Амністія не поширюється на осіб:

а) які раніше засуджувались за умисні злочини до позбавлення волі, в тому числі з відстрочкою виконання вироку, умовно з іспитовим строком, умовно з обов'язковим залученням до праці, направлення в дисциплінарний батальйон та виправних робіт без позбавлення волі, і судимість з яких не знято або не погашено у встановленому порядку, якщо вони знову вчинили умисні злочини;

б) які були засуджені до позбавлення волі умовно з іспитовим строком або з відстрочкою виконання вироку і яким судом було скасовано умовне засудження чи відстрочку виконання вироку і вони були направлені для відбування покарання, призначеного вироком, якщо після винесення ухвали (постанови) суду про направлення до виправно-трудової установи вони перебували під вартою менше одного року на день набрання чинності Указом;

в) які були засуджені до виправних робіт без позбавлення волі і це покарання замінено на позбавлення волі, якщо після винесення ухвали (постанови) суду про направлення до виправно-трудової установи вони перебували під вартою менше одного року на день набрання чинності Указом;

г) які звільнялись від призначеного судом строку покарання умовно-достроково, за амністією або у зв'язку з помилуванням і знову вчинили умисні злочини;

д) які злісно порушують режим під час відбування покарання;

е) які на день набрання чинності Указом не пройшли призначеного судом повного курсу лікування від алкоголізму, наркоманії чи венеричної хвороби.

12. Цей Указ застосовується до осіб, засуджених судами України, а також судами колишнього СРСР на території України, незалежно від місця відбування ними покарання.

13. Покласти виконання цього Указу:

а) на органи, що відають виконанням покарань, — щодо засуджених, які перебувають в місцях позбавлення волі, а також умовно засуджених до позбавлення волі з обов'язковим залученням до праці, умовно звільнених з місць позбавлення волі з обов'язковим залученням до праці.

Застосування Указу провадиться за постановою начальника виправно-трудової установи, начальника спецкомендатури, погодженою із відповідною спостережною комісією або комісією в справах неповнолітніх та санкціонованою прокурором. До зазначеної постанови додаються довідка про заохочення і стягнення, особова справа засудженого та інші документи, необхідні для вирішення питання про застосування амністії;

б) на суди:

щодо осіб, справи і матеріали про злочини яких знаходяться у провадженні судів і до набрання Указом чинності не розглянуті, а також осіб, справи про злочин яких розглянуто, але вироки не набрали законної сили;

щодо осіб, виконання вироків яким відстрочено у випадках і в порядку, передбачених законом, та умовно засуджених (питання про застосування амністії вирішує суд за поданням органу внутрішніх справ, який здійснює контроль за поведінкою засудженого);

щодо засуджених до штрафу, якщо на день набрання Указом чинності штраф не стягнуто (питання про застосування амністії вирішує суд, який постановив вирок);

щодо осіб, яким невідбуту частину покарання замінено більш м'яким покаранням до набрання Указом чинності (питання про застосування амністії вирішує суд за місцем відбування більш м'якого покарання);

щодо осіб, які засуджені судами України і відбувають покарання на території іншої держави СНД (питання про застосування амністії вирішує суд, який постановив вирок).

Питання про застосування амністії суд вирішує з власної ініціативи, з ініціативи державних органів і громадських організацій, а також засуджених;

в) на органи внутрішніх справ:

щодо осіб, які засуджені до позбавлення волі і не перебувають під вартою, але вироки на яких набрали законної сили;

щодо умовно засуджених до позбавлення волі з обов'язковим залученням до праці, яких не направлено до місця роботи;

шодо осіб, засуджених до покарання у вигляді виправних робіт без позбавлення волі, а також до інших покарань, не зв'язаних з позбавленням волі;

г) на командування дисциплінарних батальйонів — щодо осіб, засуджених до направлення в дисциплінарний батальйон;

д) на органи дізнання та попереднього слідства — щодо осіб, справи і матеріали про злочини яких знаходяться у провадженні цих органів.

14. Рішення про застосування або незастосування амністії приймається щодо кожної особи індивідуально, після розмови з нею і на підставі ретельної оцінки матеріалів особової справи, даних про поведінку засудженого та його ставлення до праці за час відбування покарання.

При відсутності необхідних відомостей на засудженого розгляд питання про застосування амністії відкладається до одержання додаткових матеріалів.

Органам, на які покладено виконання Указу, надається право вимагати від відповідних установ судові справи та інші матеріали, необхідні для вирішення питань, зв'язаних з застосуванням амністії. Такі вимоги повинні виконуватись негайно.

15. Постанови про застосування амністії, винесені органами дізнання і попереднього слідства, органами внутрішніх справ, а також командуванням дисциплінарних батальйонів, санкціонуються прокурором. Кримінальну справу може бути закрито на підставі цього Указу лише в разі письмової на це згоди обвинуваченого. В іншому випадку закінчена розслідуванням справа надсилається до суду, який розглядає її і вирішує питання про можливість застосування амністії до винної особи. В такому ж порядку розглядаються судами справи, не розглянуті ними до набрання чинності цим Указом.

При розгляді судами справ про застосування амністії участь прокурора в судовому засіданні є обов'язковою.

16. Під дію Указу підпадають особи, які вчинили злочини до дня набрання ним чинності включно.

17. Роз'яснити, що при застосуванні амністії:

а) під дію статей 1, 4 і 7 Указу підпадають особи, засуджені за злочини, що не є тяжкими (не зазначені у статті 7^1 Кримінального кодексу України);

б) під дію пункту «а» статті 1 Указу підпадають особи чоловічої та жіночої статі, які народились після 18 серпня 1976 року;

неповнолітні жіночої статі підпадають також під дію пунктів «б» і «г» статті 1 Указу;

в) під дію пунктів «б» і «г» статті 1 Указу підпадають не позбавлені батьківських прав жінки, які мають дітей, що народились після 18 серпня 1978 року, або дітей-інвалідів, та жінки, які є вагітними на день набрання чинності цим Указом;

г) під дію пункту «в» статті 1 Указу підпадають не позбавлені батьківських прав чоловіки, які мають дітей, що народилися після 18 серпня 1978 року, або дітей-інвалідів;

д) під дію пункту «д» статті 1 Указу підпадають особи, які визнані ветеранами війни відповідно до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» і це підтверджено документом, виданим в установленому порядку;

е) під дію пункту «е» статті 1 Указу підпадають чоловіки, які досягли 60 років, та жінки — 55 років на день набрання чинності Указом, а за відсутності документів, що підтверджують день і місяць народження,— чоловіки, які народились до настання 1934 року, і жінки, які народились до настання 1939 року;

ж) під дію пункту «ж» статті 1 Указу підпадають особи, визнані у встановленому порядку інвалідами першої та другої груп до набрання чинності цим Указом;

з) під дію пункту «з» статті 1 Указу підпадають особи, яким видано посвідчення відповідно до Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи».

18. Під дію пункту «г» статті 11 Указу підпадають особи, які після умовно-дострокового звільнення з місць відбування покарання в порядку, передбаченому статтями 52 і 53 Кримінального кодексу України, вчинили у період, що припадає на невідбуту частину покарання, новий умисний злочин, а також засуджені, які протягом 1984—1994 років звільнялись від відбування покарання в порядку амністії або помилування і знову вчинили умисні злочини.

19. Злісними порушниками режиму є:

— засуджені до позбавлення волі — особи, зазначені у статті 47 Виправно-трудового кодексу України;

— умовно засуджені до позбавлення волі з обов'язковим залученням до праці та умовно звільнені з місць позбавлення волі з обов'язковим залученням до праці, які мають стягнення за систематичні (не менше трьох разів) порушення трудової дисципліни, громадського порядку або встановлених для них правил проживання, та ті з них, які були направлені в місця позбавлення волі для дальшого відбування покарання за ухилення від роботи або систематичне чи злісне порушення трудової дисципліни, громадського порядку або встановлених для них правил проживання;

— засуджені до позбавлення волі умовно з іспитовим строком або з відстрочкою виконання вироку, щодо яких застосовано заходи адміністративного стягнення або громадського чи дисциплінарного впливу за систематичні (не менше трьох разів) порушення громадського порядку чи трудової дисципліни;

— засуджені до направлення в дисциплінарний батальйон, які піддавались дисциплінарним стягненням за систематичні (не менше трьох разів) порушення статутних правил, порядку тримання та ухилення від суспільно корисної праці.

Стягнення, які були достроково зняті або погашені до набрання чинності цим Указом, не враховуються.

20. При застосуванні амністії до осіб яким строк покарання було скорочено в порядку помилування або амністії, слід виходити з строку покарання, встановленого відповідно до цих актів.

21. Особи, які підпадають під дію цього Указу, від додаткових мір покарання не звільняються.

22. Кабінету Міністрів України, Уряду Республіки Крим, виконавчим комітетам обласних, Київської і Севастопольської міських, районних, міських, районних у містах Рад народних депутатів забезпечити:

а) організацію своєчасного обліку всіх осіб, звільнених від покарання на підставі Указу, сприяння працевлаштуванню працездатних не пізніше 15-денного строку з дня прибуття до місця проживання, а також наступний контроль за поведінкою цих осіб;

б) трудове влаштування звільнених на підставі цього Указу неповнолітніх або передачу їх під нагляд батьків, органів опіки та піклування, поміщення в необхідних випадках до дитячих будинків, влаштування до шкіл-інтернатів, професійно-технічних училищ; здійснення необхідних заходів, спрямованих на проведення серед цих осіб виховної роботи, недопущення вчинення ними нових злочинів;

в) влаштування в будинки інвалідів звільнених інвалідів та непрацездатних осіб похилого віку, які не мають родичів, що могли б взяти їх на своє утримання.

23. Цей Указ набирає чинності з дня його підписання і підлягає виконанню протягом чотирьох місяців.

Президент України Л.КУЧМА.

м.Київ,
18 серпня 1994 року.

Наступний номер «Голосу України» вийде 26 серпня ц. р.

ГОЛОС УКРАЇНИ

Засновник — Верховна Рада України.
Видавець — Президія Верховної Ради України.
252019, м. Київ-19, вул. М. Грушевського, 5.
Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Перший заст. головного редактора А. ГОРЛОВ.
Редколегія: О. БІЛИК (заст. головного редактора), Л. БРОВЧЕНКО (в.о.заст. головного редактора), І. ГРУШКО, В. КРАСНОДЕМСЬКИЙ, С. ПИСАРЕНКО, С. ПРАВДЕНКО (головний редактор), Б. СИДОРЕНКО (заст. головного редактора), А. СОЛОНСЬКИЙ, В. СУДДЯ (заст. головного редактора).

Адреса редакції: 252047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

♦ ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-88-23; телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 441-89-34, 441-89-44.
♦ Рукописів не повертаємо.
♦ Листування з читачами — тільки на сторінках газети.

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання — КП № 1 від 18.09.1990 р.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами.
Індекс 60955.
Тираж 380290.

Комбінат друку видавництва «Преса України». 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0
Зам. 0311160.

Газету набрано і зверстано в комп'ютерному центрі «Голосу України».